

**Arbetsunderlag
Strategisk plan
2022-2025**

Sammanfattning

Materialet du håller i din hand handlar om idrottsrörelsens strategiska plan mot 2025. Tanken är att det ska utgöra ett underlag för samtal om svensk idrotts framtid på Riksidrottsforum i november 2020.

På RF-stämman 2015 beslutade medlemmarna om tioåriga mål för idrottsrörelsen. 2017 beslutades om en fyraårig strategisk plan. Medlemmarna ansåg dock att åtta år var för lång tid att överblicka. Samhället förändras allt snabbare såväl inom idrottsrörelsen som i omvärlden, det ser vi inte minst nu när vi är mitt i en coronapandemi som har förändrat förutsättningarna för oss alla på ett dramatiskt sätt. Det kunde ingen förutspå 2017 eller ens 2019.

Det har nu blivit dags att föra samtal om nästkommande strategiska period, dvs 2022-2025. Hur långt har vi kommit på resan från triangel till rektangel? Hur ser idrottsrörelsen och omvärlden ut i halvtid av Strategi 2025? Är de utvecklingsresor vi haft fortfarande de mest relevanta? Det är nu tillfälle ges att stanna upp, utvärdera, spana framåt och gemensamt prata om idrottsrörelsens fortsatta resa mot att bli "världens bästa".

Materialet innehåller en faktadel, en analys samt förslag på förändringar som kommer vara föremål för en diskussion på Riksidrottsforum. Sist i materialet finns fem diskussionsförslag på förändrade prioriteringar inom utvecklingsresorna. De statistiska underlagen är utvalda för att belysa en nulägesbild av ett antal områden som är centrala i arbetet mot 2025. RF har följt upp utvecklingsresorna och SF:s uppfattning om den egna utvecklingen. Analysföretaget Diplomat Communications har genomfört en omvärldsanalys på RF:s uppdrag, för att ta reda på vilka samhällstrender som kan ha påverkan på idrottsrörelsens möjligheter. Coronapandemins effekter är naturligtvis också helt centrala i revideringen av den strategiska planen. Ett scenarioarbete kring hur coronapandemin påverkar samhället och idrottsrörelsen 2020-2021 pågår för närvarande och ett underlag kommer att presenteras på Riksidrottsforum.

Förslag på förändrade prioriteringar

Under den första fyraårsperioden har fem utvecklingsresor utgjort ett slags ledstäng mot målen, för att prioritera verksamheten. De allra flesta SF har tagit fram egna strategiska planer i linje med Strategi 2025. RF har anpassat stödssystem, anslutningsformer och verksamhetsinriktningar och -planer både centralt och i RF-SISU distrikten så att de följer Strategi 2025.

Mycket har alltså förändrats både gällande struktur och SF:s egen utveckling – men det är först när vi ser en förändring i föreningarna som vi vet om strategiarbetet har lyckats. Det är i ledarnas tankar om idrott och i deras utformning av träning och tävling vi kan se den verkliga förändringen. Och förändring i en folkrörelse tar tid.

Utifrån uppföljningsfasen är därför förslaget att utvecklingsresorna ska kvarstå 2022-2025. Samtidigt behöver justeringar av fokus inom resorna göras. Nedan följer fem förslag på prioriteringar:

1. Rekrytera och behålla

De senaste åren har utmaningen att behålla ungdomar inom föreningsidrotten varit stor. När vi nu granskar deltagarsiffor är en trend att också färre sjuåringar börjar att idrotta. Det gäller i allt högre grad även pojkar. Vill vi fortsatt vara en rörelse där en majoritet av alla barn deltar behöver vi hitta sätt att nå de som aldrig kommer i kontakt med en idrottsförening. Därför föreslås att inför nästa period lägga ett större fokus på att rekrytera barn och ungdomar. Detta kräver en utvecklad/flexibel tränings- och tävlingsverksamhet som utvecklas i takt med människors behov och förväntningar.

2. Elitidrott

Fler internationella framgångar innebär en stark elitidrott. Sveriges modell för att organisera idrott där bredd- och elitidrott bedrivs sida vid sida har länge setts som en styrka. Internationella framgångar bygger på att vi har en hållbar elitförberedande idrott i förening. En progression där idrottaren som individ sätts i första rummet och prestationen ges rimliga utmaningar, i utvecklingsmiljöer som stöttar hela människan. Internationella framgångar finns med som mål inom Strategi 2025 och behöver synliggöras mer i den reviderade planen.

3. Folkbildning för värdegrund och mångfald

Ett av målen i Strategi 2025 handlar om att alla ska leva och leda enligt vår värdegrund. De starkaste verktygen vi har för detta återfinns inom idrottsrörelsens utbildande och folkbildande verksamhet. Genom att utveckla och modernisera folkbildningens metoder stärks värdegrundsarbetet. Det är en metod som når många och är en nyckel för att skapa utveckling hos idrottsrörelsens alla ideella ledare.

4. Navigera i en kommersialiserad värld med det ideella som kärna

Kommersiella aktörer som bedriver idrott är inget nytt fenomen, men det är en trend som växer sig allt starkare. Idrottsrörelsen behöver utveckla sätt för föreningar att navigera i en kommersiell värld med det ideella som kärna. Det är viktigt att fortsatt fokusera på det som är unikt med föreningsformen och hur förutsättningar för det ideella engagemanget kan stärkas. Men att bortse från den kommersialiserade verkligheten är inte möjligt om föreningsdriven idrott ska ha en framtid. Vi behöver hitta vägar att samverka med andra aktörer/organisationer. Detta område behöver få extra fokus under nästkommande strategiperiod.

5. Hållbarhet

Ett område som idrottsrörelsen behöver arbeta med för att vara och uppfattas som en trovärdig aktör är miljö och hållbarhet. Vi har stor möjlighet till påverkan inom området. Vi behöver bedriva ett sammanhållet hållbarhetsarbete, både som idrottsrörelse i stort och specifikt för varje SF, idrott, förening eller evenemang. Inom ramen för detta arbete rymms såväl ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.

Innehållsförteckning

1. Strategi 2025	8
1.1 Allt hänger ihop	9
1.2 Utvecklingsresor mot målen	9
2. Arbetsprocess Strategisk plan 2022 - 2025	11
2.1 Coronapandemins påverkan	12
3. Var står vi idag?	13
3.1 Livslångt idrottande	13
3.1.1 Svensk idrott ska vidareutveckla verksamheten så att barn, unga, vuxna och äldre väljer att idrotta i förening hela livet. Alla ska vara välkomna oavsett bakgrund, förutsättningar, ålder och ambitionsnivå	13
3.1.2 Svensk idrott ska nå fler idrottsliga framgångar internationellt	15
3.1.3 Samhällstrender som påverkar	16
3.2 Alla lever och leder enligt svensk idrotts värdegrund	20
3.2.1 Samhällstrender som påverkar	22
3.3 Svensk idrott ska vidareutvecklas, samverka med andra aktörer och ge goda möjligheter att idrotta i förening	23
3.3.1 Samhällstrender som påverkar	24
3.4 Idrottsrörelsen är en ännu starkare samhällsaktör	28
3.4.1 Samhällstrender som påverkar	28
4. Förslag på prioriteringar	32
4.1 Rekrytera och behålla	33
4.2 Elitidrott	34
4.3 Navigera i en kommersialiserad värld med det ideella som kärna	34

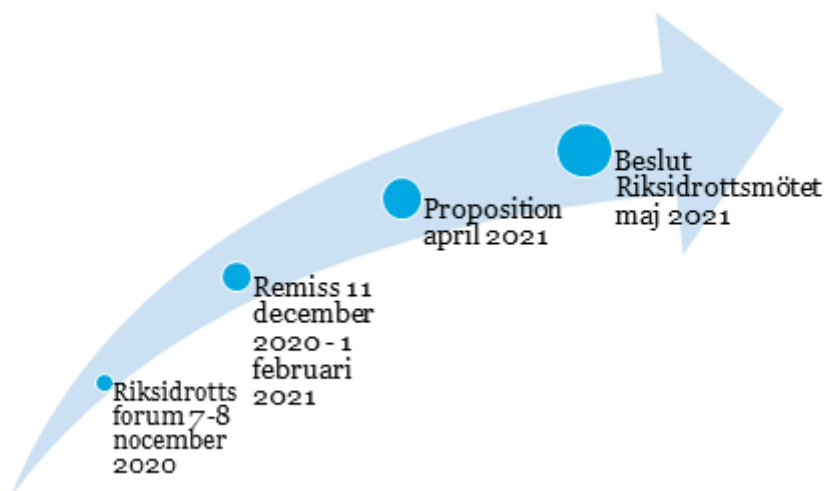
4.4 Folkbildning för värdegrund och mångfald	34
4.5 Hållbarhet	35

Inledning

Syftet med detta material är att ge en god grund för samtal kring idrottsrörelsens gemensamma strategiska plan 2022-2025 på Riksidrottsforum 7-8 november.

I samband med att målen i Strategi 2025 beslutades 2015 identifierades ett behov av att dela in arbetet mot målen i två strategiska perioder, med möjlighet att revidera i halvtid. RF-stämman 2017 beslutade om strategisk plan för 2018-2021 och på stämman 2021 är det dags att besluta om nästkommande period 2022- 2025. Riksidrottsforum 2020 är den viktigaste mötesplatsen i samtalet om innehållet i den strategiska planen.

Tidslinjen för arbetet ser ut på följande sätt:

1. Strategi 2025

År 2013 beslutade idrottsrörelsen att påbörja ett gemensamt strategiarbete och 2015 fattade RF-stämman beslut om att idrottsrörelsen ska arbeta för livslång idrott i förening för alla, oavsett bakgrund, ålder, ambitionsnivå eller andra förutsättningar. Alla ska få plats.

Bakgrunden var att idrottsrörelsen stod inför ett antal utmaningar som var gemensamma för förbund och föreningar: idrottsföreningar tappade ungdomar allt tidigare, fler privata aktörer började erbjuda träning även för barn och myndigheter tenderade att behandla föreningar som företag när de fattade beslut.

Bandyförbundet och Fotbollförbundet skrev en motion kring dessa utmaningar till RF-stämman 2013, med fokus på att se över RF:s mål och strategier, roll och uppdrag. RF tog tillsammans med SF gemensamt avstamp i ett strategiskt arbete, grundat på en övertygelse om att idrottsrörelsen ska vara en stark och relevant aktör även i framtiden. Alla ska kunna se idrottsföreningen som ett relevant och intressant alternativ för träning och tävling, samtidigt som framgångsrik och hållbar elitidrott utvecklas.

Fem övergripande mål inom fyra strategiska områden formulerades:

Livslångt idrottande

- Svensk idrott ska vidareutveckla verksamheten så att barn, unga, vuxna och äldre väljer att idrotta i förening hela livet.
- Svensk idrott ska nå fler idrottsliga framgångar internationellt.

Idrottens värdegrund är vår styrka

- Alla lever och leder enligt svensk idrotts värdegrund.

Idrott i förening

- Svensk idrott ska vidareutvecklas, samverka med andra aktörer och ge goda möjligheter att idrotta i förening.

Idrotten gör Sverige starkare

- Svensk idrott är en ännu starkare samhällsaktör.

Den förändring som idrottsrörelsen vill uppnå med Strategi 2025 kan sammanfattas med ”från triangel till rektangel”, där det traditionella synsättet (triangeln) illustreras som en pyramid med en bred bas av barn- och ungdomsidrott och en spetsig topp av elitidrott. Den förändrade idrottsrörelsen symboliseras istället av en rektangel, där en koppling mellan bredd- och elitidrott finns men kompletterad med verksamhet för människor, oavsett ambitionsnivå, hela livet. Kort och gott: så många som möjligt, så länge som möjligt i en så bra verksamhet som möjligt.

1.1 Allt hänger ihop

En strategisk plan får liten betydelse om den inte sätts i ett sammanhang där den får kraft från en gemensam grund och liv via det som ska göras för att infria planen.

Idrottsrörelsen har tidigare beslutat om en gemensam värdegrund, vision och verksamhetsidé. Värdegrunden beskriver de värden som vi vill ska styra och genomsyra idrotten. Visionen ger oss en gemensam bild av det vi vill uppnå. Verksamhetsidén tydliggör vårt gemensamma uppdrag och uttrycker kärnan i verksamheten. Tillsammans utgör de idrottsrörelsens fundament, på vilket vi byggt den strategiska planen.

1.2 Utvecklingsresor mot målen

För att möjliggöra för idrottsrörelsen att kraftsamla mot målen identifierades fem utvecklingsresor - eller utvecklingsområden - som särskilt viktiga för att skapa förflyttning. Inom specialidrottsförbunden (SF) pågår egna resor mot målen, men detta görs inte isolerat. Snarare är idrottsrörelsen ute på en gemensam resa där stödorganisationerna, Riksidrottsförbundet, RF-SISU distrikt och SISU Idrottsutbildarna utvecklar stödverksamheterna för att hjälpa förbund och föreningar framåt utifrån den riktning som stämman beslutat.

Utvecklingsresorna för perioden 2018-2021 är:

En ny syn på träning och tävling

2025 får alla plats att idrotta i idrottsrörelsen utifrån sina villkor oavsett ambition, ålder, kön, prestationsnivå eller andra förutsättningar. Träning och tävling utformas så att utövaren mår bra, har roligt och utvecklas under hela livet. Ledarskapet fokuserar på glädje och prestation snarare än på resultat. Utveckling av rörelseförståelse gör att fler får fysiska förutsättningar att idrotta. Den ger fler utövare totalt sett och även fler internationella medaljer.

Den moderna föreningen engagerar

2025 tar idrottsrörelsen vara på människors engagemang och inspirerar till delaktighet. Medlemskapet är moderniserat. Det är enkelt och välkomnande att engagera sig oavsett bakgrund, ålder, kön eller andra förutsättningar. Människor vill engagera sig och är stolta över att vara en del av sin förening och av idrottsrörelsen. Föreningen har antagit nya former där grunden är människors vilja att vara med och bidra i föreningen.

Inkluderande idrott för alla

2025 känner människor i olika åldrar och med olika förutsättningar och bakgrund sig välkomna i idrottsföreningen. Träningen utvecklas efter individens kapacitet, vilket utvecklar rörelseförståelse. 2025 speglar medlemmarna i idrottsrörelsen befolkningen i Sverige. Möjligheten att träna, tävla och engagera sig i en förening är inte beroende av individens ekonomiska förutsättningar eller var de bor.

Jämställdhet för en framgångsrik idrott

2025 är idrottsrörelsen jämställd. Möjligheterna är lika för alla oavsett kön, att utöva och leda idrott. Män och kvinnor har lika stort inflytande i beslutande och rådgivande organ. Arbetsformer och fördelning av uppdrag utformas så att män och kvinnor har lika stora möjligheter att medverka. Idrottsrörelsen tillämpar jämställdhetsintegrering i sin verksamhet.

Ett stärkt ledarskap

2025 har idrottsrörelsen starkt ledarskap i alla delar av organisationen. Tränare, ledare och förtroendevalda leder enligt idrottsrörelsens värdegrund. Ledarskapet är individanpassat och förutsättningarna för att vara idrottsledare är anpassade efter olika individers livssituation. Samtal om utveckling, normer och värderingar är levande i

föreningar och förbund. Att ha varit idrottsledare är en stark merit och idrottsrörelsen är Sveriges ledande ledarskola.

2. Arbetsprocess Strategisk plan 2022 - 2025

Det har nu blivit dags att föra samtal om nästkommande strategiska period, dvs 2022-2025. Hur långt har vi kommit på resan från triangel till rektangel? Hur ser idrottsrörelsen och omvärlden ut i halvtid av Strategi 2025? Är de utvecklingsresor vi haft fortfarande de mest relevanta för vår fortsatta resa? Det är nu tillfälle ges att stanna upp, utvärdera, spana framåt och gemensamt prata om idrottsrörelsens fortsatta resa mot att bli "världens bästa".

För att ge ett så relevant arbets- och beslutsunderlag som möjligt har ett antal uppföljande och framåtspanade aktiviteter genomförts:

- Statistiska underlag som avser att belysa en nulägesbild avseende ett antal områden som är centrala i arbetet mot målen (bilaga 1).
- Uppföljning och utvärdering av arbetet med utvecklingsresorna inom RF/SISU.
- Uppföljning av SF:s uppfattning om den egna förflyttningen mot målen.
- En omvärldsanalys genomförd av analysföretaget Diplomat Communications, för att ta reda på vilka samhällstrender som kan antas ha påverkan på idrottsrörelsens förflyttning mot målen 2025 (bilaga 2; film).
- Strategiska processer och samtal i olika sammanhang med SF, RF/SISU och RF-SISU distrikt.

Underlaget som följer bygger på ovan källor och bilagor. Löpande källhänvisningar kommer inte ges (se bilaga 1 för källor avseende det statistiska underlaget). Undantaget är beskrivningen av omvärldstrenderna, där bilagorna inte anger källhänvisningar.

Som ytterligare grund för resonemangen i detta arbetsunderlag ligger Idrottsrapporten 2020 och de indikatorer som följs upp där. Den rapporten kommer att finnas tillgänglig i samband med Riksidrottsforum 7-8 november.

Vidare bygger underlagen på ovan genomförda aktiviteter, som ett sätt att övergripande resonera om förflyttningen och arbetet inom respektive målområde samt ge förslag på prioriterade områden för nästkommande period. Syftet är att ge ett gediget samtalsunderlag till Riksidrottsforum, för att på Riksidrottsmötet 2021 gemensamt kunna ta beslut kring hur vi prioriterar idrottsrörelsens gemensamma resurser på bästa sätt, i fortsatt riktning mot 2025.

2.1 Coronapandemins påverkan

Coronapandemin kommer givetvis påverka idrottsrörelsens mål och förutsättningar för verksamhet. RF har allt sedan det nya coronaviruset nådde Sverige gjort scenarioplanering per kvartal. Under hösten har RF tillsammans med SF och RF-SISU distrikt startat ett arbete med scenarioplanering som omfattar 2021-2022. Det utgår från scenarier med utgångspunkt i restriktioner och påverkan på samhällsekonomin och kommer att beskriva samhällseffekter, idrottseffekter och idrottskonsekvenser.

En rapport ligger som underlag till Riksidrottsforum och ska också ses som ett underlag till diskussionen om den reviderade strategiska planen. Efter årsskiftet ska RF delge regeringen sin syn på idrottsrörelsens framtid samt behov av ytterligare stöd.

De områden som lyfts och som behöver arbetas vidare med är utmaningar kring:

- Minskade intäkter till föreningar och förbund från egna evenemang, kommun och sponsorer.
- Ökad arbetslöshet och försvagad privatekonomi.
- Skillnader stad-landsbygd.
- Olika intäktmodeller ökar spridningen av effekterna mellan idrotter.
- Växande skillnader i idrottsdeltagande utifrån socioekonomi.
- Skillnader mellan idrotter pga effekterna av social distans.
- Elitidrottens utmaningar under och efter en pandemi.

Analysföretaget Diplomat Communications lyfter i sin analys flera undersökningar som pekar på att människor vill lägga mer tid och resurser på hälsa och sunda vanor, vilket kan gynna föreningsidrotten på sikt.

Att cykla, promenera och göra andra aktiviteter utomhus i det egna närområdet istället för att samlas inomhus i trånga lokaler, resa eller samlas tillsammans med många andra människor kan vara positivt, men slår hårt mot föreningsverksamhet och större idrottsevenemang.

Hur mycket som är tillfälligt, hur mycket som är bestående och vilka delar av coronakrisen som kommer att få inverkan på idrottsrörelsen vet vi ännu inte.

3. Var står vi idag?

För att ge en bild av nuläget kommer våra målformuleringar att belysas utifrån ovan nämnda underlag. Notera att målen inte ska betraktas som definitiva sluthållplatser, utan som tidigare nämnts mer som inriktningsmål som hjälper oss att prioritera verksamheten. Syftet med detta kapitel är att ge en övergripande bild, som grund till ett framåtriktat samtal under Riksidrottsforum, utifrån följande teman:

- Målbeskrivning.
- Beskrivning av förflyttningar och arbete som gjorts på olika nivåer.
- Fortsatta utmaningar.
- Relevanta omvärldstrender som påverkar det fortsatta målarbetet.

För mer detaljerade fakta och referenser, se bilagor.

3.1 Livslångt idrottande

Denna målformulering innefattar två mål som kommer belysas var för sig.

3.1.1 Svensk idrott ska vidareutveckla verksamheten så att barn, unga, vuxna och äldre väljer att idrotta i förening hela livet. Alla ska vara välkomna oavsett bakgrund, förutsättningar, ålder och ambitionsnivå

Idrottsrörelsen ska vara en attraktiv verksamhet där barn, unga, vuxna och äldre kan och vill träna och tävla under hela livet. Alla ska känna sig välkomna oavsett bakgrund och förutsättningar. Vi vill att rekryteringen av barn ska vara fortsatt hög och att ungdomar väljer att stanna inom föreningsidrotten. Oavsett ålder och ambitionsnivå ska idrottsrörelsen ge möjlighet till föreningsidrott under hela livet. För att uppnå detta behöver föreningsmiljön vara glädjefylld och utvecklande, där nya tränings- och tävlingsformer tar plats. Även det starka ledarskapet kännetecknar denna föreningsmiljö. Sammantaget utgör detta en grund för fler att idrotta längre.

Idrottsrörelsen har de senaste åren gjort rejäla förflyttningar mot en ny syn på träning och tävling, antagit jämställdhetsmål och synat exkluderande normer inom idrotten. Normmedveten idrott är ett begrepp som fått fäste och sedan 2017 har över 600 personer från RF/SISU, RF-SISU distrikt, SF, och specialdistriktsförbund (SDF) tagit del av utbildningen ”5 steg mot en inkluderande idrott”. Genom verktyg som

utbildningswebbar med fokus på inkluderande idrott har möjligheterna till folkbildande samtal och lärande inom dessa frågor ökat markant de senaste åren.

Många SF uppger själva att de har förändrat sina tävlings- och träningsstrukturer. Tävlingsbegreppet har debatterats flitigt både inom och utanför idrottsrörelsen och det är tydligt att ett skifte har skett i hur vi förhåller oss till tävling, främst för barn och unga - att det idag sker på ett mer medvetet sätt än som en reproduktion av vuxnas tävlande.

Vid RF-stämman 2019 togs beslut om ett nytt ekonomiskt stödsystem för att bättre kunna fördela medel i linje med Strategi 2025. Även nya anslutningsformer antogs, för att bidra till att skapa en öppen idrottsrörelse med starka förbund.

Omkring 880 000 personer har ledaruppdrag inom idrottsrörelsen och deras ledarskap i föreningarna är avgörande för att idrottsrörelsen ska kunna möjliggöra livslångt idrottande. Ett sätt att se förflyttningen mot Strategi 2025 i praktiken är i beteendet hos varje ledare. De senaste åren har en helt nytt idrottsövergripande tränarutbildningsstruktur tagits fram i linje med målen, och många SF har gjort förändringar och utvecklat sina egna utbildningsstrukturer.

Sammanfattningsvis har många idrotter utvecklats för en bredare målgrupp genom att skapa mer tillgängliga former för deltagande och mycket av det som tidigare setts som en självklarhet inom träning- och tävlingsverksamheten har utmanats och ifrågasatts i syfte att skapa en mer tillgänglig idrottsverksamhet.

Inom många områden har en förflyttning påbörjats och vårt sätt att bedriva verksamhet har utmanats. Utifrån ett övergripande perspektiv kan vi se att idrottsrörelsens medlemsantal ligger stabilt på strax över 3 miljoner och det som vi brukar kalla "11-årspuckeln" kvarstår, det vill säga att vi har svårt att behålla barn då många lämnar idrottsrörelsen för gott redan vid 11 års ålder. En oroande utveckling är att antalet deltagartillfällen avseende LOK-stöd har över en tioårsperiod minskat i relation till förändringar i befolkningen. Minskningar kan ses för båda könen och för samtliga åldersgrupper. Detta samtidigt som privata aktörer tar stor plats som alternativ för människors motions/idrottsutövande.

Idrottsrörelsen verkar attrahera en större andel barn och ungdomar med svensk bakgrund jämför med utländsk bakgrund. Skillnaden verkar vara störst bland flickor. Vi har en bra bit kvar på resan att göra idrott tillgänglig för alla som en integrerad del i befintlig verksamhet. Få idrotter har till exempel utvecklat möjligheter för personer med funktionsnedsättning att delta i verksamheten utefter sina villkor - ett viktigt inriktningsbeslut inom Strategi 2025.

3.1.2 Svensk idrott ska nå fler idrottsliga framgångar internationellt

Elitidrott är en viktig och engagerande del av idrottsrörelsen. I en sammanhållen idrottsrörelse finns naturliga band mellan elitidrott och såväl barn- och ungdomsidrott som breddinriktad motionsidrott. Även här spelar en god föreningsmiljö med ett starkt ledarskap en avgörande roll. Utöver att nå flera elitidrottsliga framgångar internationellt ska den svenska idrottsrörelsen också ta plats på den internationella arenan via representation i styrelser och kommittéer samt som arrangör av internationella evenemang. Att stärka den svenska idrottsrörelsens internationella konkurrenskraft är en investering. Det skapar förebilder och inspirerar idrottande och engagemang inom idrottsrörelsen.

Riksidrottsförbundet, Sveriges Olympiska Kommitté samt Svenska Paraportförbundet och Sveriges Paralympiska Kommitté har för att bättre kunna stödja SF och elitidrottare arbetat med att samordna elitidrottsstödet, såväl monetärt som personellt. För att uppnå detta har en gemensam plan utvecklats. Denna plan (Utvecklingsplan mot världstoppen och medaljer) arbetar SF och dess elitverksamhet med och den bedöms gemensamt av det samordnade elitidrottsstödet med representation från de tre stödorganisationerna.

Även idrottsrörelsens övergripande ekonomiska stödsystem har förändrats för att gå i linje med målen 2025 och skapa en mer sammanhållen idrottsrörelse. Ett särskilt elitidrottsprogram utvecklas även på uppdrag från Riksidrottsstämman 2019.

För att bättre möjliggöra för högre utbildning i samband med elitidrottskarriären har Sverige som första land i Europa utvecklat egna nationella riktlinjer. Riksidrottsförbundet har i samarbete med Riksidrottsuniversiteten (RIU) och Elitidrottsvänliga lärosäten (EVL) tagit fram vägledande rekommendationer för kombinationen elitidrott och högskolestudier vid RIU och EVL.

Riksidrottsförbundet har även arbetat med att stödja specialidrottsförbund i utvecklandet av egna internationella strategier och runt 45 förbund har nu en strategi för sitt internationella arbete. Representationen i internationella beslutsorgan uppgick 2018 till 315 personer och antalet har legat relativt stabilt de senaste åren.

Att arrangera fler internationella evenemang är också en del av målsättningen om fler internationella framgångar. En marginell ökning av värdskap kan ses för internationella evenemang de senaste åren. Det finns ett stort och ökande intresse för att arrangera, men utmaningen är ofta de strukturella och organisatoriska möjligheterna att avsätta tid, kraft och pengar på de internationella idrottsevenemangen.

3.1.3 Samhällstrender som påverkar

Här beskrivs kortfattat de trender som vi bedömer har starkast koppling till målområdet Livslångt idrottande.

3.1.3.1 Demografi i förändring

Sveriges demografi är stadd i snabb omvandling. Sedan 2000-talets början har vi blivit drygt 1,4 miljoner fler invånare i Sverige, en ökning med cirka 16 procent.

Befolkningsökningen beror dels på att det har fötts fler än det har avlidit, dels på att fler har invandrat än utvandrat. Att fler har invandrat är det som bidragit mest till folkökningen under 2000-talet.

En snabbt växande befolkning medför både möjligheter och utmaningar. Tillgången till arbetskraft säkras, rekryteringsbasen för såväl näringsliv som civilsamhälle breddas. Avfolkningsbygder får en ny möjlighet att attrahera invånare. Storstädernas dynamik och mångfald stärks.

Som läget ser ut vid ingången till 2020-talet har Sverige betydande utmaningar att framgångsrikt hantera den nya demografin. Detta kan komma att spela stor roll även för idrottsrörelsens framtid.

Segregation, utanförskap och växande ojämlikhet

Som andel av befolkningen på 10,1 miljoner var 18,5 procent födda utomlands vid ingången 2018. Antalet, och andelen, har ökat kraftigt under de senaste decennierna. SCB har statistik som sträcker sig tillbaka till 1960. Då utgjorde antalet utrikes födda 4 procent av Sveriges befolkning. SCB redovisar även statistik för "utländsk bakgrund", det vill säga utrikes födda samt inrikes födda med båda föräldrarna födda utomlands. År 2019 utgjorde de 26 procent av befolkningen.

Inkomstklyftorna i Sverige har vuxit snabbare än i något annat västland under senare år enligt organisationen OECD. Det innebär att skillnaderna mellan bostadsområden med hög och låg ekonomisk status blivit större. I den fleråriga studien av Ung Livsstil framgår hur socioekonomiska faktorer slår igenom på idrottandet. Föräldrarnas inkomst och utbildningsnivå avgör barnens livsstil. Ju högre socioekonomisk grupp, desto mer deltar man i idrottsförening.

Idrottsrörelsens förutsättningar att verka i utsatta miljöer påverkas negativt, vilket både hänger samman med socioekonomiska orsaker och fysiska förutsättningar att bedriva verksamhet. Områdena har ofta fler invånare och större andel barn än vad de är planerade för. Få nya anläggningar byggs för att möta det ökande behovet, och i

många kommuner som lider av avfolkning eller demografiska utmaningar och dålig ekonomi finns inte ekonomisk förmåga att prioritera renovering av gamla anläggningar.

CIF, Centrum för Idrottsforskning, pekade i sin antologi *Idrotten och (o)jämligheten – I medlemmarnas eller samhällets intresse?* på idrottsrörelsens utmaningar med att uthålligt etablera sig i områden med betydande socialt utanförskap, och analysen ”både bekräftar och förstärker bilden av en social gradient i den svenska idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet: andelen unga som föreningsidrottare är högst i socioekonomiskt starka grupper och lägst i socioekonomiskt svaga grupper. En jämförelse över tid indikerar att ojämlikheten ökat i vissa kommuner, däribland Stockholm, och förblivit oförändrad i andra. Inte i något fall har ojämlikheten i de ungas föreningsidrottande minskat. Vidare är indikationen att ojämlikheten i föreningsidrottande är större bland flickor än bland pojkar”.

Lägger man samman de demografiska och sociala förändringarna som präglar Sverige vid ingången av 2020-talet finns det inget som talar för att idrottsrörelsens utmaningar kommer att minska i denna del.

I CIF-antologin belyser två olika bidrag den väg som såväl staten som idrottsrörelse står inför när det gäller jämlikhet och integration/inkludering: ”Idrottsrörelsen står följaktligen inför ett val: antingen måste de egna beslutsprocesserna förändras för att bättre kunna svara upp mot statens förväntningar på jämlikhet och medborgarperspektiv – eller måste statens förväntningar sänkas och anpassas till vad idrottsrörelsen har faktisk möjlighet att möta. Mot detta betonas i ett annat bidrag att idrottsrörelsen är en fri och självständig folkrörelse, och att det som därmed måste diskuteras är vad som är giltiga förväntningar från staten att ställa på idrottsrörelsen.”

3.1.3.2 Tävlingsdimensionen och laget eller jaget

Hur ska en modern idrottsrörelse tillgodose utövarnas individuella behov utan att förlora essensen av den föreningsburna idrotten? ”Laget” är idrottsföreningars kollektivistiska grundprincip, som bygger på gruppgemenskap utifrån en tydlig ideell värdegrund. Genom att ansluta sig till föreningsidrotten blir man en del av denna gruppgemensamma ”en för alla, alla för en”-anda. En princip som innefattar individuella idrotter såväl som lagidrott.

Den framväxande personaliserade träningen som drivs av den starka hyperpersonaliseringstrenden – ”jaget” - kommer att ställa allt högre krav på både lag- och individuella föreningsidrotter. Medlemmar kommer förvänta sig att de med hjälp av digitala verktyg kan idrotta på sina egna premisser, utifrån sin egen livsstil och sina egna ambitioner. Att vara tvungen att förhålla sig till förutbestämda tider och tävlings-

och träningsformer kommer att bli allt mindre attraktivt med den stora tillgängligheten avseende andra mer flexibla träningsalternativ.

För att undvika att föreningsidrotten substitueras mot andra alternativ blir en viktig fråga hur föreningarna kan skapa ett mer personligt erbjudande för att komplettera traditionella strukturer. Det handlar alltså inte om att förkasta de grupp-gemensamma elementen eftersom det utgör en viktig del av den föreningsburna idrottens identitet. Ett för stort fokus på det individuella skulle leda till att gruppsammanhållningen urholkades och en del av attraktionskraften skulle gå förlorad.

Att kunna optimera sina personliga resultat är en central aspekt av individualiserat idrottande. Men det finns andra aspekter, de flesta som idrottare gör det av andra anledningar än att maximera sina resultat. Enligt Ungdomsbarometern 2019 uppgav ca 80 respektive 60 procent att de idrottare för att det är hälsosamt och roligt, medan drygt 30 procent tränar för att se hur mycket de kan utvecklas inom sin idrott och endast ca 10 procent för att bli bäst inom sin idrott. Ungdomsbarometern 2019 visar att det snarare är svårigheten att kunna balansera föreningsidrotten med andra delar i livet som får medlemmar att lämna. När medlemmarna kommer upp i tonåren och skolan, jobb och vänner blir en allt större del av vardagen är det svårt att samtidigt hantera en allt mer krävande föreningsidrott. Därför blir nyckeln i det personliga erbjudandet snarare att fokusera på att erbjuda högre grad av flexibilitet, så att utövare enkelt kan välja att delta på en nivå som passar deras engagemang och ambitioner.

Idag finns det förbund som framgångsrikt lyckats hitta balansen mellan laget och jaget där medlemmarna enkelt kan utöva idrotten utifrån deras egen ambitionsnivå. Ett sådant förbund är Gymnastikförbundet, vars antal medlemmar mellan 7-20 år har ökat med 68 procent mellan 2010-2018. En del av framgången har varit att bredda definitionen av gymnastik till att innefatta fler delar än bara den traditionella tävlingsgymnastiken. Det ändrade dynamiken kring idrotten attraherade personer med olika intressen, erfarenheter och ambitioner. Idag är det endast ca 15 procent av medlemmarna som har en tävlingslicens - resten finner andra värden i gymnastiken.

Skateboardförbundet är ett exempel på en "fri", lätt anarkistisk idrott som under ett par decennier inte lät sig organiseras i traditionella former men som på kort tid nu gått från nykomlingar i RF till OS-gren. En central del i deras framgång har varit att acceptera ett stort mått av lös anslutning till lokala föreningar och aktiviteter och att vara lyhörda kring värderingsaspekter i förbundets framväxt.

En annan viktig lärdom från Gymnastikförbundet och i viss mån även Skateboardförbundet berör tävlingsmomentet, som varit ett omdiskuterat ämne inom idrotten. Det finns delade meningar kring huruvida tävlingsmomentet spelat ut sin roll som den centrala fokuspunkten inom idrotten, då många aktivt söker sig bort från

tävlingsidrotten. Dessa förbund har lyckats kringgå denna problematik genom att tillhandahålla alternativa träningsformer som inte kretsar kring tävlingsmomentet och därmed öka flexibiliteten för sina medlemmar.

Om ett förbund skulle gå så långt att de valde att helt förkasta tävlingsmomentet skulle de riskera att urholka en del av idrottens kärna. I grunden gillar vi människor att jämföras med varandra och får oss att ständigt vilja förbättras. Att många väljer att substituera tävlingsidrott mot andra former av träning behöver således inte handla om att de inte gillar att jämföras sig mot andra. Hade det varit så att tävlingsmomentet inte lockade barn och ungdomar hade e-sporten aldrig haft sin explosionsartade tillväxt, där varje segment bygger på tävling och jämförelse. Men till skillnad mot e-sporten, som erbjuder alla att delta på sina egna villkor, finns inte alltid samma möjlighet inom den traditionella idrotten. Den tävlingscentrerade föreningsidrotten har allt för ofta en "allt eller inget"-attityd, vilket gör att många upplever att det inte finns rum för dem att delta.

Hur kan man öka flexibiliteten i själva tävlingsmomentet? Det går att finna inspiration genom att analysera vilka föreningsidrotter som vuxit mest under de senaste tio åren. På topplistan går det att identifiera idrotter som klättring, triathlon och cykling, individuella idrotter som erbjuder en hög grad av flexibilitet i både träning- och tävlingsformatet och där medlemmarna inte behöver anpassa sig till någon annan än sina egna ambitioner.

3.1.3.3 Från personalisering till hyperpersonalisering

Parallellt med att individen fått mer makt och kan organisera sig mer effektivt på egen hand har den digitala revolutionen och den tekniska utvecklingen kraftigt ökat tillgängligheten av personaliserade erbjudanden. Allt tyder på att trenden kommer att intensifieras de kommande åren, i takt med mer avancerad teknologi och en mer uppkopplad människa. Individens specifika behov kommer därför hamna ännu mer i fokus, vilket kommer leda till en form av hyperpersonalisering. Individens tillgång till personaliserade erbjudanden väntas framförallt accelerera i takt med de stora framsteg som sker inom AI, Artificiell Intelligens.

Allt fler väljer att idrotta i egen regi istället för inom föreningsidrotten, samtidigt som tillväxten av skraddarsydda erbjudanden är ytterst påtaglig i idrottindustrin där allt fler digitala lösningar erbjuder nya former av individanpassad träning.

Det abrupta avbrottet från traditionella träningsformer i samband med covid-19 gjorde att många sökte sig till nya träningsalternativ. På samma sätt som fysiska möten byttes ut mot digitala videokonferenstjänster har digitala hälsoappar delvis ersatt de traditionella träningsformerna under pandemin. Det veckovisa användandet av hälso- och fitnessappar har ökat med över 30 procent sedan i maj 2020 och kan visa sig vara

ett uthålligt substitut som leder till att vissa utövare aldrig återgår till tidigare träningsformer.

Den ökade tillgängligheten av mer individanpassade träningsformer förväntas också att få gehör bland föräldrar som kan lockas av den nya kravlösheten - så länge som anmälningsavgiften är inbetald kan träningen fortgå utan att tider ska passas, barn skjutsas till anläggningar med mera. I framtiden innebär det att föreningsidrotten riskerar att förlora en viktig hörnsten i den ideella verksamheten. Det kan också bli ytterligare ett hinder för att nå potentiella utövare i idrottssvaga områden.

3.2 Alla lever och leder enligt svensk idrotts värdegrund

Målbeskrivning: Idrottsrörelsens värdegrund bygger på följande fyra områden: glädje och gemenskap, demokrati och delaktighet, allas rätt att vara med och rent spel. All verksamhet inom idrottsrörelsen ska genomsyras av värdegrunden och bedrivs i enlighet med idrottsrörelsens idéprogram Idrotten vill. Alla ska känna sig välkomna oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. För att uppnå detta är folkbildning och utbildning viktiga inslag. En jämställd och inkluderande idrottsrörelse är en förutsättning för en framgångsrik verksamhet

Inom ramen för denna målsättning finns stora delar av det arbete som gemensamt görs kring riktlinjer, anvisningar, möjliggörande av demokratiska processer och förutsättningar för dessa.

Trygg idrott är ett begrepp som satts i fokus de senaste åren. En stor insats som gjorts är införandet av Idrottsombudsmannen samt visselblåsarfunktionen. Idrotten Vill har uppdaterats och nya anvisningar för barn- och ungdomsidrott utformas.

Folkbildningsverksamheten är en viktig grund för att möjliggöra värdegrundsarbetet i förbund och föreningar och här kan vi se att siffrorna för 2019 ökat något efter en nedåtgående trend tidigare år.

Jämställdhetsmålen för idrottsrörelsen handlar övergripande om att alla, oavsett kön, ska ha samma makt att forma idrotten och sitt deltagande i idrottsrörelsen. Som hjälp i detta arbete har ett antal delmål kring representation i beslutande organ utformats. Stämman beslutade i maj 2017 om en stadgeändring som reglerar könssammansättningen i SF:s styrelser och valberedningar från 1 juni 2021:

SF ska i sina stadgar föreskriva att styrelser och valberedningar ska bestå av kvinnor och män, att ettdera könet ska vara representerat med minst 40 procent av övriga ledamöter i styrelser, och med hälften av övriga ledamöter i valberedningar samt att i normalstadgar för SDF föreskriva att styrelser och valberedningar ska bestå av kvinnor och män.

Det går att se en positiv utveckling för förbundsstyrelser gällande jämställdhet. År 2019 når 61 procent jämställdhetsmålet avseende styrelse jämfört med år 2015, då motsvarande siffra var 46 procent. Sett till ordförande är det dock en manlig dominans, då endast 19 SF har en kvinna som ordförande.

En nytillkommen del i detta är att SF nu kan utgå från könsidentitet och inte enbart från juridiskt kön när de ska uppfylla jämställdhetskravet i styrelser och valberedningar (RS-beslut i september 2020.)

Gällande idrottsutövandet är antalet aktiva relativt jämnt fördelat mellan män och kvinnor sett till hela idrottsrörelsen, men variationen mellan SF och idrotter är självklart stort. Registrerade ledartillfällen är inte lika jämnt fördelat över idrottsrörelsen då 72 procent avser män.

Det förebyggande arbetet för en jämställd och inkluderande idrottsrörelse har trappats upp och har tydligare knutits samman med arbetet för trygg idrott och de två utvecklingsresorna jämställdhet och inkludering har stärkt varandra. Att se över de egna normerna är ett sätt att påbörja sin kvalitetssäkringsprocess mot en jämställd och inkluderande miljö.

Det som hände under hösten 2017 i samband med #metoo och idrottens svar #timeout skapade en uppmärksamhet och tyngd i frågan som inte funnits tidigare. Vi gick från "varför" till "hur" och det blev tydligare än någonsin att macho- och tystnads kulturer är ett hinder för idrottens utveckling.

Ser vi tillbaka har mycket hänt avseende jämställdhet inom samhället och inom idrottsrörelsen: antalet aktiva flickor och kvinnor har ökat, kvinnors representation i beslutande organ har ökat, fördelning av resurser har blivit mer rättvis och kvinnor når stora framgångar inom många idrotter. De maskulinitetsnormer som länge varit rådande utmanas. Jämställdhetsfrågan börjar gå ifrån att vara en kvinnofråga till att bli en idrottsutvecklingsfråga, där alla kan vara med och bidra i riktning mot en mer jämställd idrott – oavsett kön. Det sker en utveckling, men mycket återstår fortfarande.

3.2.1 Samhällstrender som påverkar

Här lyfts de samhällstrender som vi bedömer har störst påverkan inom ramen för målet ”Alla lever och leder enligt svensk idrotts värdegrund”.

3.2.1.1 Samhällsengagerade atleter med starkare röster

Från Black Power till BLM

Ledande idrottsstjärnor har en brokig historia av engagemang kring politik och social orättvisa. Periodvis har det funnits starka strömningar, under andra perioder har kommersiell hänsyn gjort att bara ett fåtal idrottare tagit aktiv ställning i samhällsfrågor. Kraften i deras åsikter har accentuerats av de sociala plattformarnas genomslag. Vad som förr var enstaka och unika tillfällen med globalt genomslag kan nu ske när som helst och var som helst.

På senare år har aktivismen börjat återkomma, delvis beroende på atleternas starkare ställning som individer och opinionsbildare. 2016 såg vi en föraning till dagens BLM då Colin Kaepernick gick ner på knä under den amerikanska nationalsången innan en NFL-match, för att protestera mot polisbrutalitet och rasism i USA. Som konsekvens blev Kaepernick kontraktslös efter säsongen och har varit det sedan dess.

Den samhällsengagerade atleten som till en början var starkt kopplad till USA har nu även fått fotfäste i Sverige. De svenska idrottarna engagerar sig allt oftare i samhällsfrågor med lokal förankring, men som aktualiseras av världsomspännande rörelser mot sociala orättvisor. Det kan exempelvis handla om Kosovare Asllani och andra ledande fotbollprofilers engagemang i jämställdhetsdebatten kring löner i svenska landslaget som aktualiserades efter #timeout, utropet bland svenska idrottare om sexuellt ofredande som föranleddes av den globala rörelsen #metoo. Även i RF:s egen #minandraidrott engagerar sig idrottsstjärnor för vikten av att prova många olika idrotter.

För de stora idrottsföreningarna skapas samtidigt en utmaning när inflytelserika individer som representerar klubbarna engagerar sig i samhällsfrågor som är utanför klubbens egna samhällsengagemang och ställer krav på att organisationerna själva ska ta en tydlig ställning i frågan.

Autenticitet och trovärdighet i den digitala världen

Ett sammanhängande problemkomplex är frågor om autenticitet, fake news och konspirationsteorier. De sociala plattformarnas ökande betydelse och de traditionella mediehusens försvagning innebär också att nyhetsflöden och debatter blir allt mer

postmoderna: sanningar, halvsanningar, lögnen och konspirationer har samma potential att få fäste.

Autenticitet och autentisk information med tillförlitliga källor kommer att stiga i värde ju mer fake news vi möter. Aktörer som agerar med en långsiktig contentstrategi kan bygga inflytande över tid, och få opinionsbildande makt genom att just ta strid mot kvasivetenskap och bluffar. Exempel på digitala coacher som tagit en "vetenskaplig" approach är idrottsinfluencern @Jeff Nippard (2 miljoner följare på Youtube) som coachar bodybuilders och @pjfperformance (515 000 följare på Instagram) som ger basketspecifika träningstips.

3.3 Svensk idrott ska vidareutvecklas, samverka med andra aktörer och ge goda möjligheter att idrotta i förening

Målbeskrivning: Idrottsrörelsen behöver utveckla möjligheten att engagera sig inom föreningsidrotten. För att uppnå detta behöver medlemskapet moderniseras och möjligheterna till engagemang förenklas. Även här är folkbildning och utbildning viktiga inslag, särskilt för ledare inom området föreningsutveckling. Vi vill vidare att idrottsrörelsen verkar för en utökad samverkan med andra aktörer. För att ge goda möjligheter till idrottande behöver också tillgången till anläggningar och idrottsmiljöer öka.

Att skapa förutsättningar för idrott i förening är en mångfacetterad fråga. Vi behöver värna föreningens särart och mervärde, samtidigt som vi måste anpassa oss efter samhällsutvecklingen och de ökande kommersiella drivkrafterna. Det handlar om att förenkla administrationen för att skapa mer tid för idrott, att skapa förutsättningar för människors vilja att engagera sig i förening, tillgängliggöra demokratiska processer och ge stöd i förhållandet mellan det ideella och kommersiella. Kort sammanfattat: utveckla föreningen och föreningsformen i takt med samhället.

Just nya former för att bedriva demokratiska processer är ett fält som uppmärksammas särskilt inom många SF, som en konsekvens av coronapandemin. Under 2020 har minst ett 40-tal SF arrangerat sina förbundsmöten i digital form. Att hitta sätt att värna de demokratiska principerna samtidigt som formerna moderniseras och förenklas är en balansgång där gamla föreställningar utmanats och nya vägar prövas allt mer.

Folkbildning och utbildning spelar en avgörande roll för denna förflyttning. En helt ny utbildningsplattform för föreningsledare är under uppbyggnad och på stämman 2019 antogs en ny verksamhetsidé, värdegrund och vision för SISU Idrottsutbildarna. Vi vill lyfta och utveckla folkbildningen, både som en förutsättning för idrottsrörelsens

förflyttning mot 2025 och i egenvärdet av att ge förutsättningar för enskilda individers utveckling. Båda perspektiven är viktiga för att skapa en relevant föreningsmiljö där människor möts, utvecklas och trivs.

I förflyttningen kring samverkan med andra aktörer har vi en bra bit kvar. Mycket av utvecklingsarbetet sker relativt isolerat och vi behöver bli än bättre på att skapa förutsättningar för idrott tillsammans med andra aktörer.

En förutsättning för att kunna bedriva föreningsidrott är plats för idrott, det vill säga tillgång till anläggningar och idrottsmiljöer för verksamheten. Det handlar både om att anpassa idrotten efter tillgången och verka för en ökad tillgång, byggnation och uppförande av anläggningar och idrottsmiljöer genom påverkansarbete. Alternativa sätt att bedriva idrott på har utvecklats av SF på många håll och ett intressepolitiskt arbete på alla nivåer för att idrotten ska vara en naturlig del i byggandet av den hållbara staden/samhället pågår.

Detta är och kommer fortsatt behöva vara en kärnfråga för idrottsrörelsen i strävan mot Strategi 2025. En stor del av SF upplever inte att de har tillräcklig tillgång till anläggningar och/eller idrottsmiljöer för att kunna bedriva den verksamhet de vill.

3.3.1 Samhällstrender som påverkar

Här lyfts de samhällstrender som vi tror har störst påverkan inom ramen för målet ”Svensk idrott ska vidareutvecklas, samverka med andra aktörer och ge goda förutsättningar för idrott i förening”.

3.3.1.1 En utmanad kommunal ekonomi – redan innan corona – och nya politiska mål

Kommunernas ekonomier påverkas av demografin. Hårdare prioriteringar av investeringar och utgifter är att vänta, framförallt om skatteintäkterna fortsätter att falla. En slutsats av covid-19 är till exempel att ”gamla och sjuka”, äldreboenden, hemtjänst, personalsatsningar kommer att hamna mer i fokus i samband med resurstilldelning än ”unga och friska”, till exempel stöd till idrottsföreningar, evenemang och investeringar i anläggningar.

Så här beskrev Kommuninvest läget i den kommunala ekonomin 2019, innan corona-krisen drabbade landet: ”Trots den starka nationella tillväxten så blev resultaten för Sveriges kommuner betydligt lägre 2018 i jämförelse med 2017. [...] Av kommunkoncernerna så var det 45 stycken som redovisade ett negativt resultat 2018 i jämförelse med 22 kommunkoncerner 2017. [...] Resultatförsämringen visar på att det

blir allt svårare för kommuner och regioner att klara av det demografiska trycket. [...] Kommunsektorn står nu inför en svårare ekonomisk period. En viktig orsak är att tillväxten i skatteunderlaget förväntas minska, främst på grund av att antal arbetade timmar förväntas minska.

I denna ekonomiska miljö kommer det bli en allt hårdare kamp om resurserna och ett gradvis starkare fokus på kärnverksamheterna. De kommunala och regionala kärnverksamheterna vård-skola-omsorg toppar år efter år väljarbarometrarna över viktigaste valfrågor, tillsammans med statens hantering av migration och lag och ordning. Coronakrisen har inneburit att allt detta förstärks: kommunernas ekonomi blir ännu mer pressade av högre arbetslöshet och lägre skatteintäkter, samtidigt som de höga dödstalen inom äldreomsorgen skapar ett politiskt tryck att prioritera resurser till våra äldre.

Hur påverkar det till exempel anläggningsfrågan, en central problematik i RF:s arbete för en framgångsrik expansion av föreningsidrotten i ett samhälle med snabbt växande befolkning? Och när det ställs mot föreningsidrottens avtagande förmåga att behålla unga utövare och att nå ut till nya grupper?

Så här skriver SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, i en rapport från 2019: ”Vi kan konstatera att idrotts- och fritidsanläggningarna inte blir färre. Resultaten i anläggningsrapporten indikerar att det totala studerade beståndet är stabilt samt att vissa anläggningstyper ser ut att öka i antal. Detta gäller framförallt de anläggningar där vi hittar de största andelarna av barn och unga som är aktiva inom föreningsidrott, det vill säga idrottshallar och vissa typer av fotbollsplaner. [...] Vi ser en utveckling där de kvalitativa förutsättningarna för idrotternas utförande blir bättre parallellt med minskande andelar barn och unga i föreningsidrotten.”

I rapporten ställs också frågor som rör politiska ambitioner med skattemedlen: jämställdhet, inkludering, hållbarhet – och i vilken mån satsningar på anläggningar för föreningsidrott bidrar till att nå politiska mål: ”Intressanta frågor att undersöka vidare är på vilka anläggningar som olika idrottsaktiviteter utövas, vilka grupper som söker sig till vilka anläggningar, eller vilka människor som aldrig hittar fram till dem. Här är det väsentligt att sätta anläggningsbestånden i relation till genusaspekter i förhållande till nyttjandet av anläggningar. Detta kan vara väsentliga aspekter i den strategiska planeringen kring anläggningsutvecklingen och beståndet. Man kan också ställa den i relation till minskande andelar av barn och unga som deltar i föreningsidrotten, svårigheter att nå prioriterade grupper, ökade kommunala kostnader för anläggningar samt en pågående debatt om anläggningarnas miljöpåverkan, där aktuella frågor är till exempel energiåtgång, mikroplastspridning från rid- och fotbollsanläggningar. Att sträva efter att nå prioriterade grupper, att aktualisera miljöfrågor och att beakta

kostnader gör att anläggningsfrågor också i stor utsträckning kan sättas i relation till social, ekonomiskt och miljömässig hållbarhet.

Anläggningsbestånd utgör stabila och långsiktiga infrastrukturella förutsättningar för idrottsaktiviteter. Resultaten indikerar samtidigt att förändringar kan ske relativt snabbt, där grusplaner inte längre används av fotbollsföreningar i många kommuner, samtidigt som anläggningar för nya fenomen såsom parkour, klättring, padel och cricket etableras.

Byggnad av större evenemangsarenor kan ställas i relation till jämställdhet och till förväntade ekonomiska effekter av satsningar på anläggningar för elitklubbar. Den tidigare arenaboomen med byggandet av stora evenemangsarenor ser ut att ha avtagit. Specialidrottsförbund och föreningar har bedrivit ett långsiktigt arbete för att förbättra förutsättningar för medlemmarna att erbjuda attraktiva publikevenemang. Det kan konstateras att detta är en infrastruktur som i huvudsak hittills svarat mot herridrottens och elitidrottens behov.

3.3.1.2 Kommersialisering av den ideella sektorn – och vice versa

Viljan bland kommersiella aktörer att engagera sig i samhällsfrågor har ökat. Numera finns en verklig vilja bland majoriteten av svenska företag att förena deras kommersiella intressen med positiv samhällspåverkan. Denna förändring är genomgående för alla branscher och innebär att den kommersiella sektorn håller på att omdefinieras mot en ökad medvetenhet – och att den ideella sektorn börjat jämföras mot och influeras av kommersiella aktörer.

Tidigare uppfattades den kommersiella sektorn som vitt skild från den sociala ekonomin, men denna dikotomi börjar bli allt mer svårdefinierbar.

Kommersiella discipliner får fäste i den ideella sektorn

När ekonomiska intressen vävs samman med samhällsfrågor påverkas den ideella sektorn. Inflödet av företag i tidigare ideella sektorer innebär att nya sociala innovationer presenteras, som blir direkt jämförbara mot de ideella aktörernas befintliga lösningar. Ofta skiljer sig dessa lösningar mycket från varandra. Detta eftersom de kommersiella aktörerna dels besitter kompetens från konkurrensutsatt verksamhet, dels för att målsättningen att lösa samhällsfrågan även inkluderar ekonomiska intressen. Dessutom är de ofta finansierade av riskkapital istället för bidrag, vilket ger dem möjligheten att ge sig på mer riskbenägna projekt men som också har högre potential.

Ett allt vanligare angreppssätt bland de ideella aktörerna är inspireras av den kommersiella sektorns organisatoriska förmågor. ”Marknadiseringen” materialiseras genom att anställa ny kompetens från andra discipliner som introducerar nya

arbetsmetoder och tillvägagångssätt för att lösa problem på liknande sätt som de kommersiella aktörerna.

Idag har den ideella sektorn bättre förutsättningar än någonsin att attrahera topptalanger från den kommersiella världen. Tack vare att allt fler väljer sin arbetsgivare utifrån andra premisser än enbart den ekonomiska ersättningen blir det allt lättare för organisationer utan vinstintresse att istället attrahera med ett tydligt samhällsengagemang. En studie från Universum visade att 92 procent av nyexaminerade tyckte att det var viktigt för dem att jobba i en verksamhet som demonstrerade något typ av samhällsansvar.

3.3.1.3 Nya sätt att organisera sig skapar nya idrotter

När individer numera enkelt kan organisera sig själva i grupper och masskommunicera via digitala plattformar har barriärerna för spontan organisation av idrottande helt brutits ner. Nya små grupper skapas konstant i det digitala ekosystemet och varje grupp har en unik sammansättning av medlemmar, huvudsaklig aktivitet, värderingar och frågor som engagerar medlemmarna i gruppen.

En viktig konsekvens av möjligheten för individer att organisera sig är att grupperna utgör forum där nya ämnen och aktiviteter kan skapas och växa, och det är i grupper som dessa som nya idrotter kan födas.

Historiskt har utövare varit beroende av etablerade organisationer för att organisera sig och har därmed behövt anpassa sig efter organisationens erbjudna tider, platser och aktiviteter. Exempelvis måste en föreningsmedlem utöva de idrotter som föreningen erbjuder. De digitala plattformarna har frigjort individerna och gjort dem självständiga från de etablerade organisationerna.

Uppkomsten av exempelvis FIBA 3X3-basket illustrerar hur många små grupper samlats, enats och till slut formaliserat en standardiserad och gemensam aktivitet. 3X3 är ett alternativ till klassisk basket som formaliserades 2007 av FIBA och redan 2011 hölls den första världscupen. 2017 blev 3X3 en officiell olympisk gren vars OS-debut skulle ha hållits i Tokyo 2020 (som nu är framskjutet på grund av coronapandemin).

Flexibiliteten delas in i fyra huvudkategorier: flexibilitet i tid, plats, typ av utövare och hur idrotten rent formellt spelas. I tid kan individer genom digitala plattformar lättare organisera sig och spela när det passar dem. Gällande plats är inte utövare uteslutande bundna till specifika lokaler eller bokningssystem, istället kan idrotten utövas på platser som passar individerna. Vad gäller typen av utövare innebär ökad flexibilitet att det blir lättare för "alla" att delta. Exempelvis behöver utövarna inte kvalificera sig baserat på ålder eller kön. Vad gäller formella ramverk ser man genomgående i nya idrotter att kraven är mer flexibla än traditionella idrotter; det kan vara mindre planer,

färre spelare och andra regler. De nya formaten ökar flexibiliteten och underlättar för människor att ansluta och engagera sig.

3.4 Idrottsrörelsen är en ännu starkare samhällsaktör

Målbeskrivning: Idrottsrörelsens utveckling inom de strategiska områdena; Livslångt idrottande, Idrottens värdegrund är vår styrka och Idrott i förening, resulterar sammantaget i att idrottsrörelsen blir en ännu starkare samhällsaktör än idag. Det är viktigt att politiker och andra beslutsfattare är medvetna om den samhällsnytta som idrottsrörelsen bidrar med. För att uppnå detta behöver den gemensamma opinions- och påverkanskraften stärkas ytterligare för att vi ska få rimliga resurser och goda förutsättningar för idrottsrörelsens verksamhet.

För att närma oss de övriga målen och bli en ännu starkare samhällsaktör behöver vi stöd från, och samverka, med andra aktörer. Vi har en viktig uppgift att synliggöra idrottsrörelsens roll och bidrag till samhället, inte minst genom vårt intressepolitiska arbete.

Ett intressepolitiskt program har tagits fram som beskriver våra ståndpunkter inom ett antal för idrottsrörelsen viktiga områden. Det intressepolitiska programmet fungerar som stöd för idrotten centralt och regionalt och redogör konkret för de åtgärder eller förändringar som är nödvändiga för att göra verklighet av våra ståndpunkter.

Ett kvitto på att idrottsrörelsen ses som en viktig samhällsaktör är att vi de senaste åren fått medel för särskilda satsningar, dvs medel för att arbeta med samhällsutmaningar där idrott ses som en positiv kraft. Exempel på satsningar är Rörelsesatsning i skolan, Idrott för nyanlända och Idrott för äldre.

3.4.1 Samhällstrender som påverkar

Här lyfts de samhällstrender som vi tror har störst påverkan inom ramen för målet ”Svensk idrott ska vidareutvecklas, samverka med andra aktörer och ge goda förutsättningar för idrott i förening”.

3.4.1.1 Politisk styrning mot nya mål – i konflikt med medlemsintresset?

Utgångspunkten för det statliga stödet över decennierna har varit att föreningsidrotten är en ideell folkrörelse som tillför positiva värden för samhället. Statens och kommuners roll har varit att underlätta för föreningsidrotten att vara och förbli denna stora men samtidigt självständiga samhällsaktör. Flera av de nya bidragsformer som etablerats sedan millennieskiftet har emellertid haft en annan karaktär, både till utformning och i fråga om förväntningar. Det är projekt- och utvecklingsbidrag där

föreningsidrotten förväntas nå specifika samhällsgrupper och att vara med och lösa samhällsutmaningar. Det är bidrag som sätter allmänintresset i fokus, snarare än idrottsrörelsens egenvärde. Konflikten mellan breda, generella stödformer och riktade, målstyrda projektbidrag bär i sig fröet till en potentiell konflikt mellan föreningsidrotten och politiken.

Ur politikens perspektiv är ökad kravställning kring bidragen en logisk följd av behovet av att prioritera begränsade resurser – men också av politikens minskade förmåga att lagstifta eller administrera bort problem. Stora samhällsutmaningar kan bara lösas när fler aktörer engageras i det politiska arbetet, alltifrån myndigheter till företag och intresseorganisationer.

Satsningar där föreningsidrottens samhällsnytta blir framträdande, eventuellt på bekostnad av idrottens egenvärde, kan leda till missnöje bland Riksidrottsförbundets medlemsförbund och enskilda föreningar. En konflikt uppstår där legitimiteten gentemot staten – och ansvaret att förverkliga de statliga idrottspolitiska målen – ställs mot legitimiteten gentemot den egna medlemskåren. En framgångsrik idrottspolitik bygger sin legitimitet på stöd från båda håll. Ett samhällsansvar måste balanseras mot medlemsintresset.

Relationen mellan människa och miljö har länge betraktats som en viktig trend och har påverkat allt från vad vi äter till vilka företag vi investerar i. Svenskarnas miljömedvetenhet ökar konstant, där förväntningarna gått från att vara klimatneutral till att bli klimatpositiv. I år förväntas därför miljontals människor i Sverige söka sig till produkter, tjänster och upplevelser som hjälper dem att minska sin klimatångest.

De ökade miljökraven blir allt lättare att uppfylla i takt med att fler miljövänliga alternativ blir tillgängliga, billigare och uppfattas ha samma kvalitet, eller högre, än de icke-miljövänliga alternativen.

Ungdomarnas förhållningssätt till miljöfrågan och kontemporära rörelser

Idag har miljöfrågan blivit en central del i ungas liv. Enligt en undersökning av Nordiska Ministerrådet år 2019 var 88 procent av nordiska ungdomar, i synnerhet kvinnor, mycket eller extremt bekymrade över både lokala och globala klimatfrågor. I samma undersökning framgår det att över 93 procent anser att en hållbar livsstil är viktigt och 83 procent är villiga att vidta ännu mer genomgripande åtgärder. En hållbar livsstil innefattar bland annat att konsumera mindre, sortera avfall, undvika matsvinn, äta vegetariskt och att välja gröna transportmedel.

Endast en liten andel väljer att delta i demonstrationer och protester på klimatområdet. Trots detta är Greta Thunberg-rörelsen den största globala rörelsen någonsin inom klimatfrågor. Sedan Greta Thunberg valde att strejka utanför Sveriges riksdag 2018 har

klimatprotester planerats i över 1 600 städer, i 125 länder och fler än 1,6 miljoner människor deltagit.

I linje med den skiftande maktstrukturen från institutionella auktoriteter till individen har ungdomar i mycket högre grad börjat lyssna på och inspireras av andra ungdomar med stort inflytande inom miljöfrågor. Det kan handla om aktivister, bloggare, entreprenörer och influencers och kan både förklaras av identifikation med sin generation, men också av att ungdomar upplever att det inte finns tillräckligt starka vuxna förebilder inom området.

Miljörörelsens ökade krav på företagens och idrottens miljöarbeten

De ökade hållbarhetskraven har också börjat leta sig in i idrotten. Miljötrendens påverkan på idrottsrörelsen är givetvis mångfacetterad och kan handla om allt ifrån vilken kost atleter bör konsumera till hur idrottsevenemang kan utformas för att minska koldioxidutsläppen. Det senare är särskilt aktuellt för föreningsidrotten, som har stor möjlighet att påverka utfallet inom den svenska idrotten och sannolikt något som kommer förväntas i högre utsträckning bland de yngre utövarna.

För föreningsidrotten kan det handla om att kunna säkerställa att lagen kan transporteras till och från matcher på ett klimatneutralt sätt, att föräldrar och anhöriga kan titta på tävlingen utan att närvara fysiskt samt vilka större evenemang som kan anordnas utan att ha en alltför stor miljö- eller klimatpåverkan.

Föreningsidrotten kan inspireras av professionella idrottsevenemang som redan kommit långt i sitt arbete med att skapa klimatneutrala events. Redan 1994 under vinter-OS i Lillehammer lyckades organisationskommittén skapa ett klimatneutralt event genom att initiera mer än 20 hållbarhetsprojekt och noggrant planera konstruktionen av anläggningarna. Detta vinter-OS etablerade ett långsiktig arv och betraktades av allmänheten som det första "gröna spelen". Sedan dess har idrottsindustrin åtagit sig att utveckla strategier för att mildra miljöpåverkan i samband med matcher och tävlingsevenemang.

Digitala eventens genombrott

De professionella idrottsevenemangen påverkar givetvis även ungdomars förväntningar på hur föreningsevenemang och tävlingar ska anordnas och kravbilderna kommer sannolikt att öka dramatiskt efter covid-19. Under pandemin har större evenemang visat hur det digitala formatet kan användas på ett framgångsrikt sätt för att minska klimatpåverkan och samtidigt attrahera fler tittare. Med hänvisningar till den professionella idrottens hantering av covid-19 kommer barn och ungdomar ställa högre krav på föreningsidrotten.

Allt tyder på att klimatneutrala events och andra miljöfrågor kommer att präglade framtidens föreningsidrott, som ständigt kommer behöva påvisa att de förbättras för

att upprätthålla sin trovärdighet och bemöta de ökade samhällskraven. I denna transformation är det dock viktigt att undvika att det sker på bekostnad av andra centrala komponenter av den föreningsburna idrotten.

När det exempelvis kommer till klimatpåverkan uppstår snabbt problematiken kring transporter i glesbygd. Eftersom det sällan finns en utbredd kollektivtrafik är de flesta i glesbygdsområden beroende av fossildrivna fordon för att ta sig runt till träningsanläggningar och matcher utspridda över stora geografiska platser. Att skapa miljöpolicy och riktlinjer som inte tar hänsyn till dessa föreningar riskerar att ytterligare försvaga möjligheten att idrotta i hela landet, och det uppstår problem som sträcker sig bortom det rent idrottsliga. För att uppnå ett klimatneutralt idrottande och andra miljöfrågor blir det således viktigt med en viss grad av lokal anpassning. Det kan handla om olika riktlinjer, incitamentssystem och partnerskap i de olika geografiska områdena.

Hållbarhet har fler dimensioner

Den svenska debatten om FN:s hållbara utvecklingsmål tenderar att fokusera ganska ensidigt på klimatfrågan och ekologisk hållbarhet. För idrottsrörelsen kan det vara värdefullt att sätta sin verksamhet i relation till de andra utvecklingsmålen, som handlar om ekonomisk och social hållbarhet. Det tredje målet är ”god hälsa och välbefinnande”. God utbildning, jämställdhet och minskad ojämlikhet samt hållbara städer och samhällen är fyra andra mål där en stark, bred föreningsidrott spelar roll och hjälper Sverige att nå sina mål.

4. Förslag på prioriteringar

Målen i Strategi 2025 finns för att hjälpa idrottsrörelsen att ange riktningen mot visionen "Svensk idrott – världens bästa". Under den första av två fyraårsperioder har vi använt oss av fem utvecklingsresor för att prioritera verksamheten. Med ovan uppföljning och analys av förflyttningen mot målen samt omvärldsspaningarna är förslaget att vi fortsätter med de befintliga utvecklingsresorna som inramning för det strategiska arbetet, med ett undantag: att jämställdhet går in som en del under utvecklingsresan "Inkluderande idrott för alla". Det har varit viktigt att under fyra år lägga extra fokus på kön i förhållande till övriga diskrimineringsgrunder. Nu tror vi att vi är redo att ta ett gemensamt grepp för att identifiera och utmana exkluderande normer, som kan vara trösklar för engagemang och delaktighet idag. Grupperna män och kvinnor är heterogena och helheten är viktig för att kunna komma åt det som hindrar människor idag. En aspekt är också att vi vill bredda arbetet till att inkludera fler kön än två.

Människors livssituation, bakgrund, religion, ålder, sexuella läggning, könsidentitet och funktionsförmåga är aspekter som behöver tas med i ett relevant arbete för en inkluderande idrott och det bedömer vi att en gemensam resa för inkluderande idrott kan tydliggöra.

Att skapa förflyttning i en rörelse med strax över 3 miljoner medlemmar kräver uthållighet. Att prioritera utvecklingsområden för en hel idrottsrörelse är en svår sak. Varje SF, och varje idrott, har specifika utmaningar men en övergripande strategisk plan har till syfte att fungera som utgångspunkt för varje SF:s strategiska arbete. Planen fungerar även som vägledning i hur vi ska prioritera våra gemensamma resurser inom RF/SISU och RF-SISU distrikt. Förslagen på prioriteringar är beskrivningar av övergripande utmaningar sett till idrottsrörelsen som helhet och det samhälle vi befinner oss i.

Med utvecklingsresorna och dess önskade läge som utgångspunkt (se under rubrik 1.2), samt lärdomarna av arbetet under den första strategiska perioden tror vi att vi kan vässa prioriteringarna inom resorna ytterligare.

4.1 Rekrytera och behålla

Ojämligheten i idrotten

Att behålla barn och unga har varit ett prioriterat fokus för idrottsrörelsen. Rekryteringsperspektivet har däremot inte ansetts lika prioriterat. Baserat på uppföljningen av idrottsrörelsens egna siffror och omvärldsanalysen behöver vi belysa rekryteringsperspektivet mer framöver. Segregation, utanförskap och ojämlikhet är några av samhällets och därmed idrottsrörelsens stora utmaningar. Vill vi fortsatt vara en rörelse där en majoritet av alla barn deltar behöver vi hitta sätt att nå de som under pågående demografiska skiftningar aldrig ens kommer i kontakt med en idrottsförening. Vi behöver stärka arbetet i idrottssvaga områden och hitta sätt att nå även barn och unga med föräldrar utan bakgrund i idrottsrörelsen, eller som har ett starkt socialt och/eller ekonomiskt kapital.

Förmågan att utveckla detta kommer med största sannolikhet vara avgörande för idrottsrörelsens förmåga att både ha en fortsatt omfattande verksamhet för barn och unga och för att betraktas som en stark samhällsaktör.

En utvecklad/flexibel tränings- och tävlingsverksamhet

Vi vill behålla fler längre inom idrottsföreningen. Därför behöver både tränings- och tävlingsverksamhet utvecklas i takt med människors behov och förväntningar. Vi ser en personalisering som växer sig allt starkare. Vi ser också att individualiserade och flexibla tävlingsformer såsom e-sport snabbt tar mark och hur träning i privat regi växer. Vi behöver behålla vår identitet och kärna kring att träna och tävla i ett sammanhang (förening) med andra. Men vi behöver samtidigt utforska ännu fler flexibla sätt att delta i verksamheten, både vad gäller träning och tävling.

Det har varit större fokus på att individualisera träningsverksamhet jämfört med tävlingsverksamhet, men båda områdena behöver fortsätta utvecklas. E-sportens framväxt visar det med tydlighet. Men det måste dels vara möjligt att börja tävla senare, dels att tävla i större utsträckning utifrån individens premisser och längre upp i åldrarna. Det måste även finnas möjlighet att delta i träning, helt utan tävlingsmoment.

4.2 Elitidrott

Fler internationella framgångar innebär en stark elitidrott. Sveriges modell för att organisera idrott där bredd- och elitidrott bedrivs sida vid sida har länge setts som en styrka för vår konkurrenskraft. Detta område hör hemma inom ramen för ”från triangel till rektangel” men har inte synliggjorts i tidigare strategisk plan i tillräcklig utsträckning. Vi behöver utveckla verksamheten så att de som vill idrotta lite mindre känner sig hemma och samtidigt skapa bättre stöttning, utbildning, träning och tävling för dem som vill idrotta varje dag. Våra internationella framgångar bygger på att vi har en hållbar elitförberedande idrott i förening. En progression där idrottaren som individ ges rimliga utmaningar för att växa både som person och som idrottare i utvecklingsmiljöer som stöttar hela människan.

4.3 Navigera i en kommersialiserad värld med det ideella som kärna

Kommersiella aktörer som bedriver idrott är inget nytt fenomen, men det är en trend som växer sig allt starkare. Vi behöver hjälpa föreningen att navigera i en kommersiell värld med det ideella som kärna. Föreningens särart och egenvärde behöver lyftas fram; det som är unikt med föreningsformen och hur förutsättningar för det ideella engagemanget i en modern värld kan skapas. Att bortse från den kommersialiserade verkligheten är inte möjligt om föreningsdriven idrott ska ha en framtid.

Vi behöver hitta vägar att samverka med andra aktörer/organisationer och skapa förutsättningar för föreningsdriven verksamhet på ett modernt sätt. Den här balansakten kan vara avgörande för att idrott fortsättningsvis ska kunna bedrivas i förening. Detta område behöver få extra fokus under nästkommande strategiperiod.

4.4 Folkbildning för värdegrund och mångfald

Ett av målen i Strategi 2025 handlar om att alla ska leva och leda enligt vår värdegrund. De starkaste verktygen vi har för att nå hela vägen till ledare, tränare och aktiva återfinns inom vår utbildande och folkbildande verksamhet. SISU Idrottsutbildarna antog på RF/SISU-stämman 2019 en ny vision, värdegrund och verksamhetsidé i syfte att modernisera uppdraget i relation till idrottsrörelsens mål. I den omvärldsbevakning som gjordes i samband med det arbetet lyftes folkbildningens potential i att vara en motkraft i den ökande åsiktpolarisering och sjunkande tillit som är växande problem för demokratin. Vi tror att genom att lyfta, utveckla och modernisera folkbildningens metoder kan vi skapa kraft i värdegrunds- och mångfaldsarbetet.

4.5 Hållbarhet

Att ta sig an hållbarhetsfrågan är en förutsättning för att nå målen i Strategi 2025. Hållbarhetsfrågan är en förutsättning både för att vi ska kunna bedriva idrott och för idrottens långsiktiga överlevnad, samhällsnytta och trovärdighet. För flera specialidrottsförbund riskerar jordens uppvärmning att omöjliggöra utövande av deras idrott, men en anpassning till ett varmare och mer oregelbundet klimat är också en överlevnadsfråga i termer av trovärdighet och samhällsnytta. Ett aktivt hållbarhetsarbete är därför en förutsättning för att nå målen i Strategi 2025. I en tid där människor är mer medvetna och ställer högre krav på de verksamheter som man väljer att engagera sig i så kommer vi med all sannolikhet se större förväntningar på ett medvetet hållbarhetsarbete, såväl från individer som från idrottens finansierare.

Bilaga 1

Statistiska underlag – Strategisk plan 2022–2025

1. Inledning

Denna text innehåller statistiska underlag som avser att belysa en nulägesbild av några områden som är centrala i arbetet mot målen i Strategi 2025. Vissa områden har ett bakåtblickande perspektiv för att belysa utvecklingen sedan år 2015, andra ger en ögonblicksbild för att spegla nuläget. Vissa områden är heltäckande, andra exemplifierande för att ringa in ett område.

2. Medlemmar

År 2019 uppger omkring 37 procent, strax över 3 miljoner (varav 56 procent män), av befolkningen i åldern 6–80 att de är medlemmar inom idrottsrörelsen. Andelen är i stort sett oförändrad sedan år 2015, vilket i sig är bra, men mindre positivt om ambitionen är att bli fler.

Andel (%) medlemmar inom idrottsrörelsen av befolkningen (6–80 år) år 2015–2019

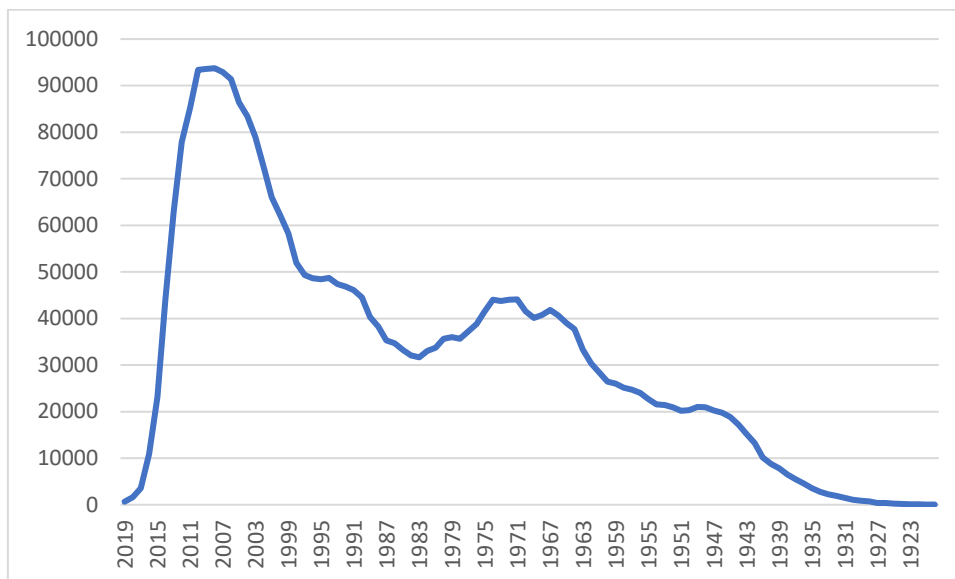
2015	2016	2017	2018	2019
36	37	36	35	37

Källa: RF/SCB (skattade värden) (Indikator 1.2 i Idrottsrapporten)

3. Ålder

För att mäta antal aktiva individer i idrottsföreningar används begreppet *aktiv i idrott* i IdrottOnline. Individen kan vara *aktiv i idrott* som utövare, ledare, förtroendevald eller engagerad i idrottsförening och ska ha deltagit minst en gång per år i någon av idrottsföreningens aktiviteter. År 2019 var 3,3 miljoner unika individer registrerade som *aktiv i idrott*. Flest *aktiva i idrott* återfinns i ålder 10 och 11 år (födelse år 2008 och 2009). En andra ”topp” kan ses i ett ”vuxenåldersspann”, vilket kan förklaras med engagemang som ledare eller förtroendevald. Det verkar således som idrottsrörelsen behöver arbeta vidare för att behålla barn och ungdomar inom rörelsen.

Antal "aktiva i idrott"* per födelseår år 2019

*Med "aktiv i idrott" menas att man deltagit minst en gång per år i någon av föreningens aktiviteter. En person kan vara aktiv i idrott i flera SF. År 2019 var 3,3 miljoner "aktiv i idrott".
Källa: RF/IdrottOnline

4. Ledare

År 2019 uppger närmare 900 000 (varav 61 procent män), omkring 10 procent, av befolkningen i åldern 6–80 år att de är regelbundet aktiva inom idrottsrörelsen med olika uppdrag. Antalet har varierat något sedan år 2015.

Antal personer av befolkningen (6–80 år) som regelbundet är aktiva inom idrottsrörelsen med olika uppdrag* år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
871 000	841 000	822 000	890 000	882 000

Avrundat till närmaste 1000-tal

*som ledare, tränare, styrelsemedlem, domare/funktionär eller som har liknade uppdrag

Källa: RF/SCB (skattade värden) (Indikator 1.4 i Idrottsrapporten)

Nära 11,5 miljoner ledartillfällen (vara av 72 procent män) avseende LOK-stöd registrerades år 2019. Antalet har legat runt 11 miljoner sedan år 2015. En ökning kan dock ses sedan år 2015.

Antal ledartillfällen (LOK-stöd) år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
10 651 311	11 092 933	11 290 019	11 090 373	11 455 762

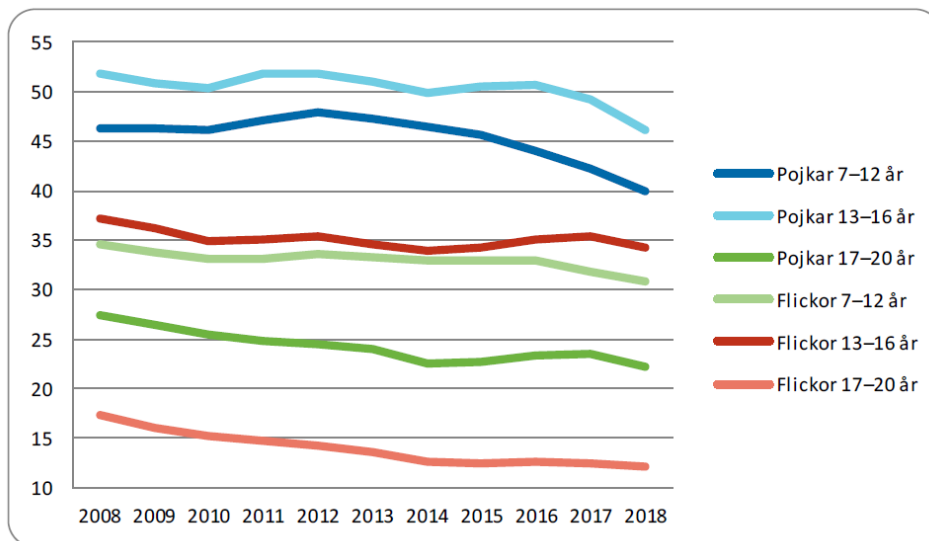
Källa: RF/LOK-stöd (Indikator 1.5 i Idrottsrapporten)

5. Barn- och ungdomsidrott

Som underlag för att förstå utvecklingen av barn- och ungdomsidrotten kan deltagartillfällen, LOK-stöd, användas. Underlagen här är hämtade från Centrum för idrottsforskning (CIF) årliga granskning av statens stöd till idrotten (2020, sid 47–51). Figur 3.1.5 visar att antal deltagartillfällen har minskat i relation till förändringar i befolkningen över tid. Minskningen kan ses för båda könen och för samtliga åldersgrupper.¹ Tabell 3.1.12 visar den procentuella förändringen under en tioårsperiod mellan åren 2008 och 2018. Tabellen 3.1.13 visar motsvarande utveckling för de 10 största barn- och ungdomsidrotterna. Majoriteten av dessa har haft en minskad utveckling (8 av 10). Möjliga förklaringar till denna utveckling är brist på idrottsytor, brist på ledare samt höga kostnader för föreningsidrottande. Detta är alltså en oroande utveckling.

Nästa sida: Aktivitetsnivå i barn- och ungdomsidrotten (antal deltagartillfällen per capita och år) i relation till förändringar i befolkningen, pojkar och flickor 7–20 år 2008–2018

¹ Underlag från år 2019 visar i stort sett samma värden som år 2018 (se <https://www.rf.se/bidragochstod/Bidrag/lok-stod/>)

Källa: CIF

(2020), Figur 3.5.1, RF/LOK-stöd

Deltagartillfällen per capita och år i olika åldersgrupper, procentuell förändring 2008-2018

	Deltagartillfällen per capita		Förändring %
	2008	2018	
Pojkar 7-12 år	46,2	39,9	-13,7
Pojkar 13-16 år	51,8	46,2	-10,8
Pojkar 17-20 år	27,4	22,2	-19
Flickor 7-12 år	34,5	30,8	-10,7
Flickor 13-16 år	37,2	34,3	-7,8
Flickor 17-20 år	17,2	12,0	-30,5

Källa: CIF (2020), Tabell 3.1.12, RF/LOK-stöd

Deltagartillfällen per capita och år i de 10 största barn- och ungdomsidrotterna, procentuell förändring 2008-2018 (7-20 år)

Förbund	2008	2018	Förändring %
Fotbollförbundet	12,4	11,2	-9
Innebandyförbundet	3,3	3,0	-10
Ishockeyförbundet	2,7	2,4	-12
Gymnastikförbundet	1,4	2,1	53
Handbollförbundet	2,0	1,8	-13

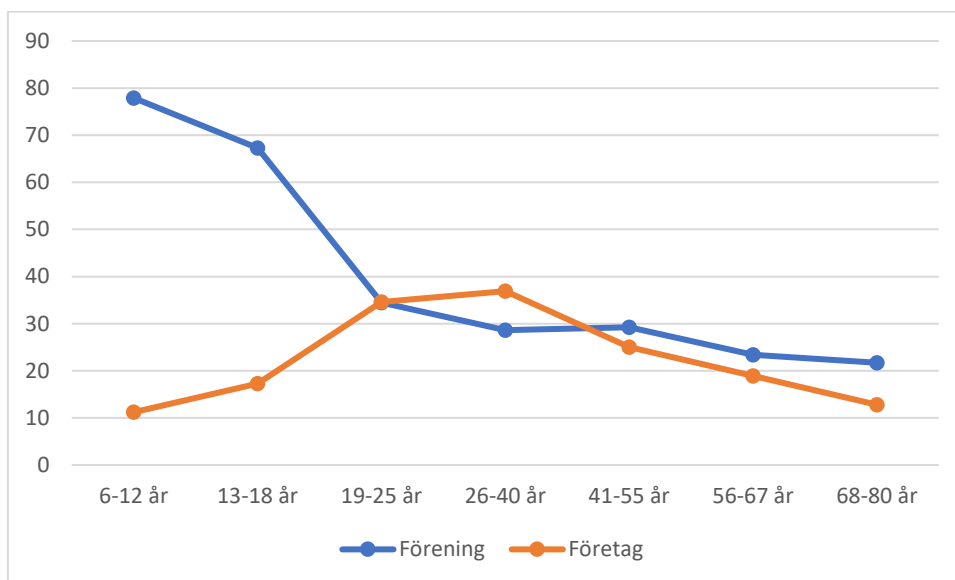
Ridsportförbundet	2,3	1,5	-35
Basketbollförbundet	1,8	1,4	-22
Simförbundet	1,3	1,4	3
Tennisförbundet	1,1	0,8	-22
Friidrottsförbundet*	1,1	0,7	-32

*Många lokalföreningar i Friskis & Svettis är medlemmar i Friidrottsförbundet
Källa: CIF (2020), Tabell 3.1.13, RF/LOK-stöd

6. Förening

Att idrotta som medlem i förening är något som en stor andel barn och ungdomar gör, men med stigande ålder tappar idrottande i förening mark samtidigt som idrotta/motionera som kund i ett kommersiellt center/företag ökar. Detta är ingen ny bild (se Idrottsrörelsen/idrotten i siffror <https://www.rf.se/Statistikochforskning/Statistik/idrottsrorelsenisiffror/>) och föreningsidrotten behöver på allvar arbeta med att möta ungdomsgenerationen för att behålla dessa inom idrottsrörelsen.

Andel (%) av befolkningen (6–80 år) som motionerar/idrottar i olika sammanhang* år 2019

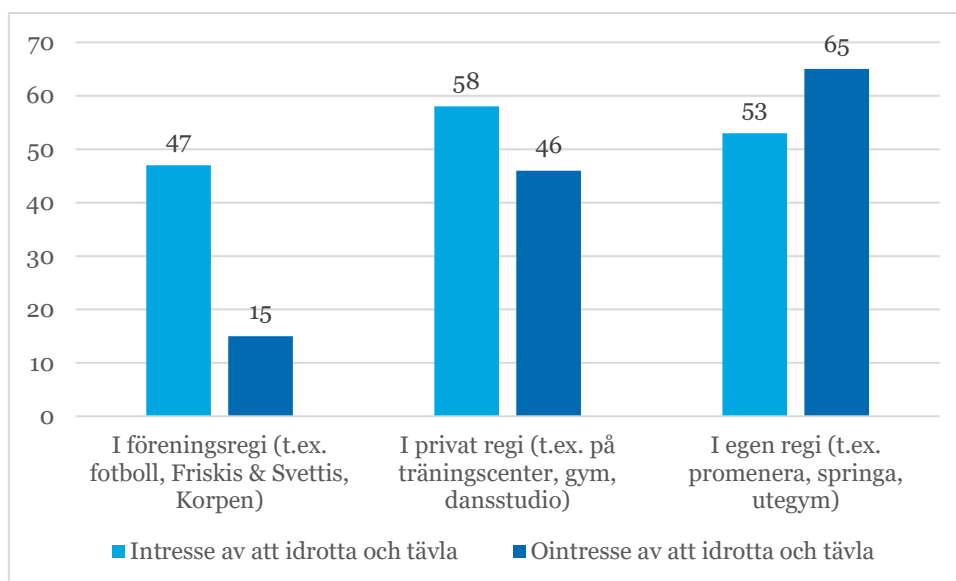

*En person kan utöva motion/idrott i mer än ett sammanhang
Källa: RF/SCB (skattade värden)

Underlag som Ungdomsbarometern tagit fram tillsammans med Centrum för idrottsforskning (CIF) (2020, sid 15) visar till exempel att intresset för att idrotta och tävla skiljer sig mellan de ungdomar som väljer föreningsidrottande och de som väljer att idrott/motionera i andra sammanhang.

Andel (%) ungdomar med intresse/ointresse av att idrotta uppdelat på träna/motionerna i förenings, privat eller egen regi* år 2019

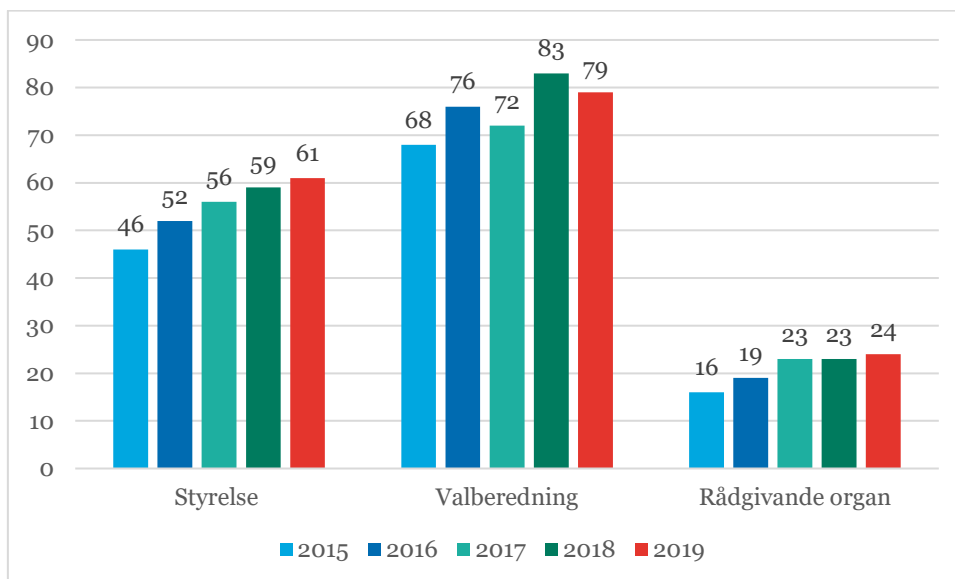
*Fråga: På vilket eller vilka av följande sätt tränar/motionerar du? Nedbrytning: Intresse för att idrotta och tävla. Som intresserad räknas de som angett "4" eller "5 – mycket intresserad" och som ointresserad räknas de som angett "1 – helt ointresserad" eller "2" på en femgradig skala. Källa: UB och CIF (2020, sid 15)

7. Jämställdhet

Idrottsrörelsen arbetar mot de jämställdhetsmål 2025

(<https://www.rf.se/RFarbetarmed/jamstallldhet/jamstallldhetsmal/>) som fastställdes vid RF-stämman 2017. Det övergripande målet för idrottens jämställdhetsarbete är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma idrotten och sitt deltagande i idrottsrörelsen. År 2019 når 61, 79 respektive 24 procent jämställdhetsmålen avseende styrelse, valberedning och rådgivande organ. Utvecklingen har sedan 2015 gått åt rätt håll. Indikatorerna visar sammantaget att antalet SF som uppfyller jämställdhetsmålen långsamt ökar. Sett till de stadgemässiga kraven som inträder år 2021 är det 44 SF idag som klarar kraven gällande styrelse och beträffande valberedningen är det 57 SF som klarar kraven, baserat på redovisning för 2019 års verksamhet. Sammantaget är det något fler än hälften (38 SF) som idag klarar båda de framtida stadgemässiga kraven.

Andel (%) SF som uppfyller jämställdhetsmålen avseende styrelse*, valberedning** och rådgivande organ*** år 2015–2019

*Andel SF som uppnår en könsfördelning om 40–60 %, d.v.s. inget kön är representerat med mindre än 40 % i styrelsen. (2015–2018: 71 SF och 2019: 72 SF)

**Andel SF som har lika andel män och kvinnor i valberedningen eller så nära jämn könsfördelning som det går att uppnå i en grupp bestående av udda antal personer (d.v.s. en kvinna eller en man mer). (2015–2018: 71 SF och 2019: 72 SF)

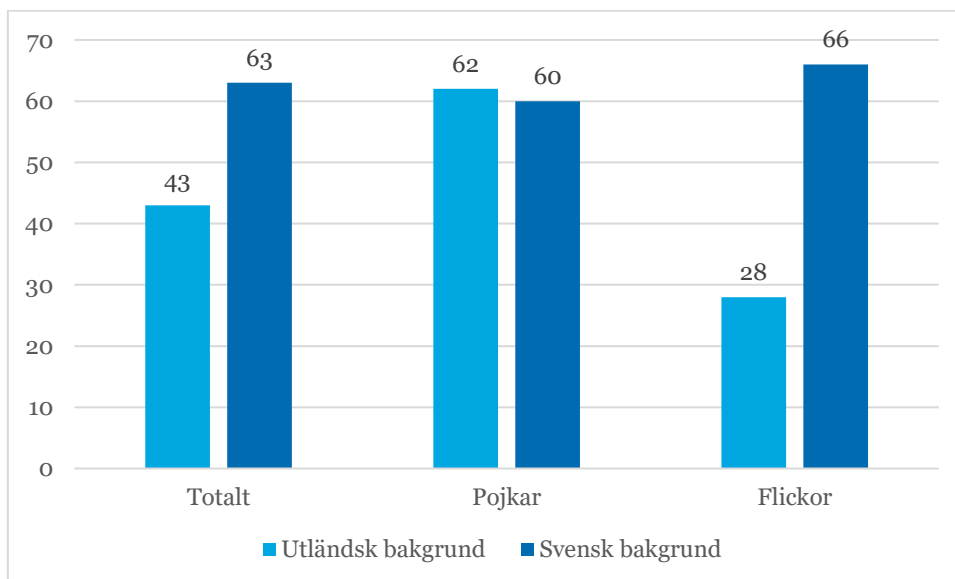
***Andel SF som uppnår en könsfördelning om 40–60 %, d.v.s. inget kön är representerat med mindre än 40 % i rådgivande organ. Några av de 71 SF:en har inga rådgivande organ, vilket gör att totalen varierar (2015: 63 SF, 2016: 59 SF, 2017: 61 SF, 2018: 65 SF och 2019: 63 SF)

Källa: SF-data (Indikator 3.1 i Idrottsrapporten)

8. Utländsk bakgrund

För att förstå hur idrottsrörelsen ser ut avseende etnisk bakgrund används här underlag från Statistiska centralbyråns (SCB) undersökningar av barns levnadsvillkor (Barn-ULF). Idrottsrörelsen verkar attrahera en större andel barn och ungdomar med svenska bakgrund jämför med utländsk bakgrund. Skillnaden beror här på den stora skillnaden mellan flickor med svenska och utländsk bakgrund. Det verkar således om idrottsrörelsen fortsatt bör arbeta med inkludering.

Andel (%) barn och ungdomar (12–18 år) med utländsk/svensk bakgrund* som idrottar i förening eller klubb år 2017–2018

*Personer med utländsk bakgrund är personer som är utrikes födda eller personer födda i Sverige som har två utrikes födda föräldrar.

Källa: SCB, Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) (skattade värden)

9. Stad och landsbygd

Som underlag för att förstå barn- och ungdomsidrottens sociodemografiska förutsättningar kan deltagartillfällen, LOK-stöd, i kombination med Sveriges och Kommuner och Regioners (SKR) kommuntypindelning användas. Underlagen här är hämtade från Centrum för idrottsforskning (CIF) årliga granskning av statens stöd till idrotten (2020, sid 52–53). Tabell 3.1.15 visar att det är stora skillnader mellan olika kommuntyper. Större städer, pendlingskommuner nära stora städer och mindre städer/tätorter visar höga aktivitetsnivåer, medans övriga kommuntyper visar betydligt lägre aktivitetsnivåer. Det förefaller således som idrottrörelsen fortsatt bör arbeta för en mer likvärdigt hög aktivitetsnivå.

Deltagartillfällen i barn- och ungdomsidrott per capita och år, fördelade på kommuntyper 2018*

Kommungrupper**	7–12 år	13–16 år	17–20 år
Storstäder	34	41	17
Pendlingskommuner nära storstad	41	41	16
Större stad	37	45	20
Pendlingskommuner nära större stad	29	31	15
Lågpendlingskommun nära större stad	28	31	14
Mindre stad/tätort	34	42	20
Pendlingskommun till mindre tätort	25	28	13
Landsbygdskommun, ej nära större stad	26	31	15
Landsbygdskommun med besöksnäring	26	25	11
Alla kommuner	30	34	15

*Antal godkända deltagartillfällen av LOK-stödsberättigade idrottsföreningar under 2018, dividerat med antal invånare i motsvarande ålderskategori.

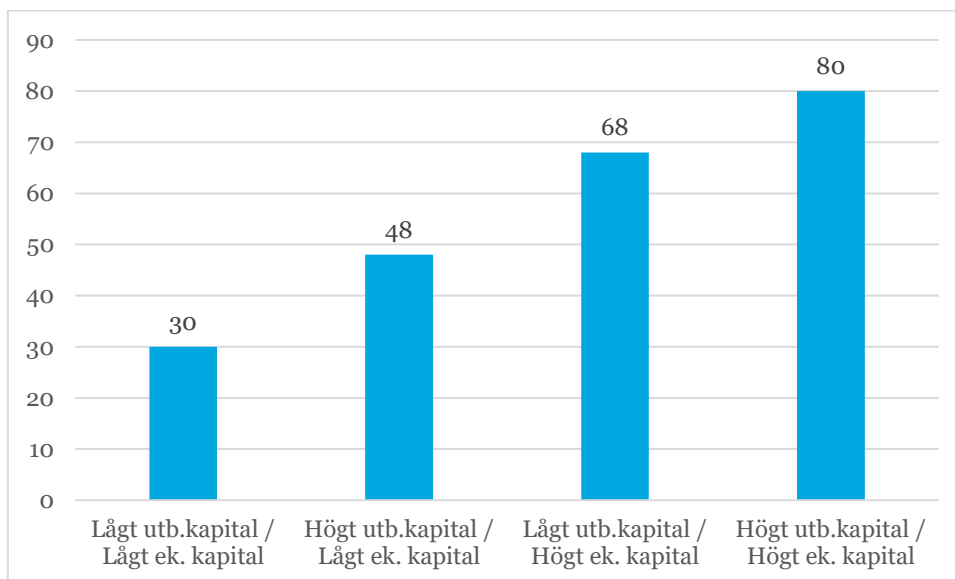
**A. *Storstäder och storstadsnära kommuner:* 1. *Storstäder* – kommuner med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten. 2. *Pendlingskommun nära storstad* – kommuner där minst 40 % av nattbefolkningen pendlar till arbete i en storstad eller storstadsnära kommun. B. *Större städer och kommuner nära större stad:* 1. *Större stad* – kommuner med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den större tätorten. 2. *Pendlingskommun nära större stad* – kommuner där minst 40 % av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad. 3. *Lågpendlingskommun nära större stad* – kommuner där mindre än 40 % av nattbefolkningen till arbete i en större stad. C. *Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner:* 1. *Mindre stad/tätort* – kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten. 2. *Pendlingskommun nära mindre stad/tätort* – kommuner där minst 30 % av nattbefolkningen pendlar till arbete i annan mindre ort och/eller där minst 30 % av den sysselsatta dagbefolkningen bor i annan kommun. 3. *Landsbygdskommun* – kommun med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten, lågt pendlingsmönster (mindre än 30 %). 4. *Landsbygdskommuner med besöksnäring* – landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring, d.v.s. antal gästnätter, omsättning inom detaljhandel/hotell/restaurang i förhållande till invånarantalet.

Källa: CIF (2020), Tabell 3.1.15, SKR

10. Ekonomisk och utbildningsbakgrund

För att förstå hur idrottsrörelsen ser ut avseende socioekonomi används här underlag från Centrum för idrottsforskningens årliga granskning av statens stöd till idrotten (Larsson 2019, sid 41). Figuren visar skillnader hos en grupp 15-åringar, som studerats, avseende utbildnings- och ekonomiskt kapital och medlemskap i idrottsförening. 15-åringar med högt utbildnings- och ekonomiskt kapital återfinns i högre grad inom föreningsidrotten än 15-åringar med lågt utbildnings- och ekonomiskt kapital. Idrottsrörelsen verkar innefatta en så kallad socialgradient och bör således fortsatt arbeta med brett med inkludering.

Medlemskap i idrottsförening i relation till utbildningskapital och ekonomiskt kapital* bland 15-åringar 2018. Procent. $p < .001$

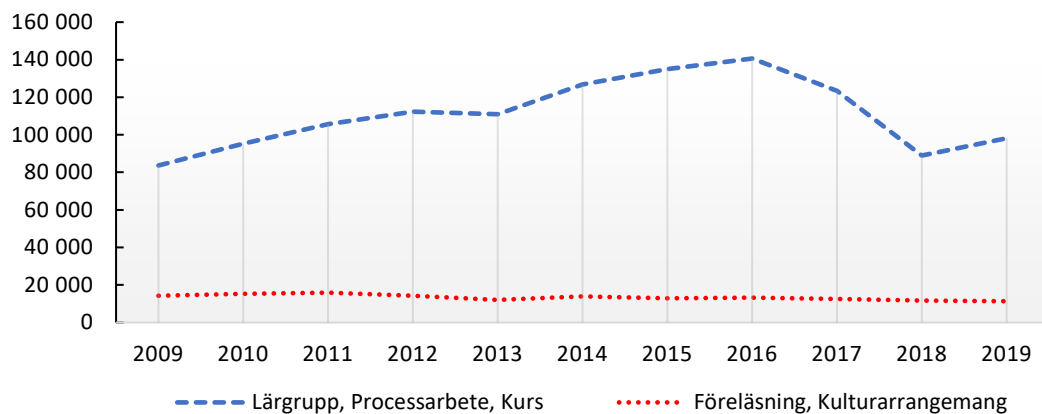
*För konstruktion av dessa mått, se Larsson (2019), sid 40

Källa: Larsson i CIF (2019), Figur 1

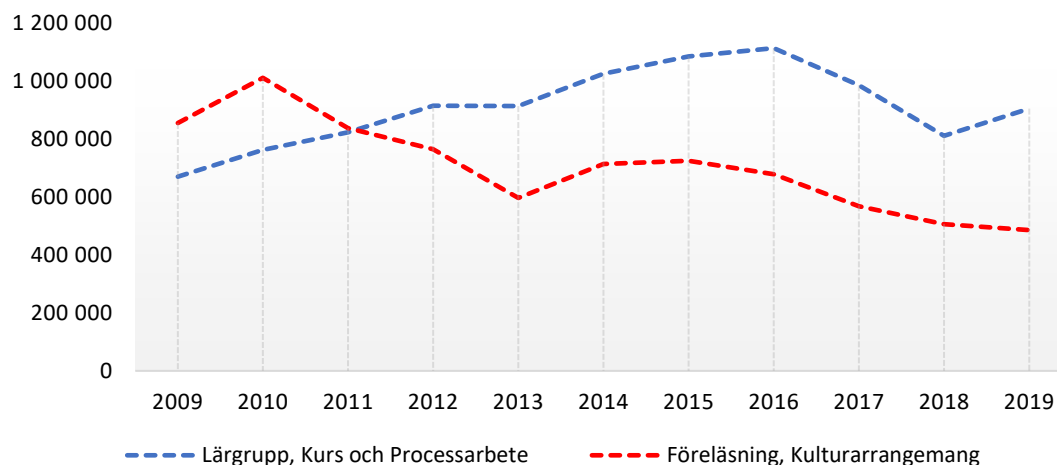
11. Folkbildning – SISU Idrottsutbildarnas verksamhet

SISU Idrottsutbildarna (SISU) är idrottsrörelsens studieförbund och ska genom bildning och utbildning ge stöd och stimulera utveckling inom idrottsrörelsen. Folkbildningsverksamheten är viktig för idrottsrörelsen inom områden såsom ledarskap, värdegrundsarbete och föreningslära och -utveckling. Under 2017 och 2018 minskade verksamheten, för att vända och öka något under 2019. Denna ökning är positiv, men verksamheten behöver öka ytterligare för att nå tidigare nivåer.

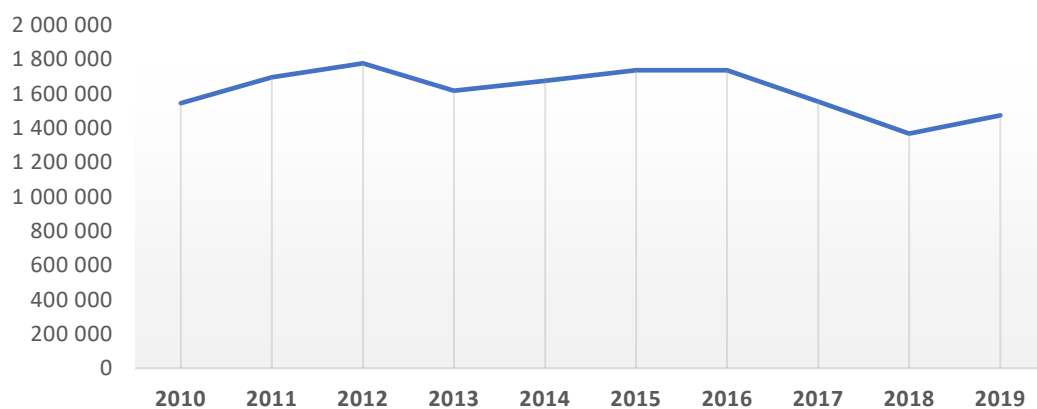
Antal arrangemang år 2009–2019

Deltagare och publik 2009–2019

Utbildningstimmar* 2010–2019

*Lärgrupp, Kurs, Processarbete och (t.o.m. 2017 även Lärande för barn). Källa: RF/SISIU/IdrottOnline – utbildning

12. Avslutning

Detta avsnitts statistiska underlag avser att belysa en utveckling och en nulägesbild av några områden som är centrala i arbetet mot målen i Strategi 2025. Det finns ytterligare områden, såsom elit, paraidrott, idrottsytor, idrott för vuxna och kostnader för föreningsidrottande, som sannolikt är viktiga att belysa och problematisera för den fortsatta förflyttningen mot målen i Strategi 2025. Vissa av områdena har vi kännedom om via kvantitativa underlag, andra har vi mindre kännedom om.

Källor

Centrum för idrottsforskning (2020:1) *Statens stöd till idrotten: Uppföljning 2019*

<https://centrumforidrottsforskning.se/wp-content/uploads/2020/05/Statens-stod-till-idrotten-uppfoljning-2019.pdf>

Centrum för idrottsforskning (CIF) har i uppdrag av regeringen att genomföra en regelbunden och långsiktig uppföljning av statens stöd till idrotten. Uppföljningen består av en fortlöpande bevakning av det statliga idrottsstödet betydelse utifrån ett indikatorsystem, tematiska fördjupningsstudier som regeringen bestämmer samt bevakning av forskningsresultat med relevans för statens stöd till idrotten.

IdrottOnline <http://idrottonline.se/>

IdrottOnline är idrottsrörelsen gemensamma verksamhetssystem och utgör basen för kommunikation och administration. Här hanteras bl.a. uppgifter gällande bildnings- och utbildningsverksamhet samt "aktiv i idrott". Med "aktiv i idrott" menas att man deltagit minst en gång per år i någon av föreningens aktiviteter och utgörs av utövare, tränare, ledare, förtroendevalda o.s.v. En person kan vara "aktiv i idrott" i flera SF. Då systemet är relativt nytt bör slutsatser gällande både exakta värden och över tid göras med viss försiktighet.

Larsson, B. (2019), "Ungas idrottande – inte bara en klassfråga" i Centrum för idrottsforskning 2019:2, "Idrotten och (o)jämligheten: I medlemmarnas eller samhällets intresse".

<https://centrumforidrottsforskning.se/sv/regeringsuppdrag-uppfoljning-av-statens-idrottsstod/rapporter/idrotten-och-ojamlikheten-2018/>

LOK-stöd <https://www.rf.se/bidragochstod/Bidrag/lok-stod/>

Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) stödjer idrottslig föreningsverksamhet för barn mellan 7–25 år. Regeringen har enligt förordningen om statsbidrag (1999: 1177) överlämnat uppgiften att pröva frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet till RF.

RF/SCB, Svenska folkets relation till motion och idrott

En urvalsundersökning som görs årligen av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av RF. Urvalet bestod år 2019 av 5 000 personer. Det var totalt 1 735 personer som besvarade

frågeblanketten. Resultatet bygger på skattningar, därför måste hänsyn tas till osäkerheten/felmarginalen i dessa då slutsatser dras. Detta blir särskilt viktigt att beakta då bortfallet är relativt stort.

SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (Barn-ULF) <http://www.scb.se>

En urvalsundersökning som bygger på skattningar, därför måste hänsyn tas till osäkerheten/felmarginalen i dessa då slutsatser dras.

SF-data

Data avseende Specialidrottsförbundens (SF) verksamhet gällande bl.a. anställda, evenemang, landslag, ekonomi och internationella framgångar samlas årligen in av RF.

Ungdomsbarometern och Centrum för idrottsforskning (2020) *En engagerad idrottsgeneration?* <https://centrumforidrottsforskning.se/wp-content/uploads/2020/05/Ungdomsbarometern.pdf>

Ungdomsbarometern (UB) arbetar med att kartlägga attityder och beteendemönster bland svenska ungdomar. Varje år genomför UB ungdomsstudien: "Ungdomsbarometern". Här får unga från hela landet berätta om intressen, medievänor och tankar om framtiden. Resultatet analyseras och sammanställs i ett antal temarapporter och specialanalyser. Denna rapport är en specialanalys som UB tagit fram tillsammans med Centrum för idrottsforskning (CIF) för att specifikt undersöka ungas syn på delaktighet inom föreningsidrotten. Målgruppen för denna studie är ungdomar i Sverige i åldrarna 15–24 år. Antalet respondenter i denna rapport är 1 924 st.